

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Zvýšení kvality vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě ve vazbě na potřeby Moravskoslezského kraje
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_058/0010238

Speciálně pedagogická diagnostika surdopedická

Distanční studijní text

Yveta Odstrčilíková

Opava 2022

Obor: Pedagogika, speciální pedagogika, surdopedie

Klíčová slova:

diagnostika, speciálně-pedagogická diagnostika, oblasti diagnostiky, metody a přístupy v diagnostice SP jedinců; diagnostika sluchové percepce, testové baterie, standardizované/nestandardizované metody vyšetření subtesty; sluchová diskriminace, sluchové rozlišování, fonematische slyšení, fonematický sluch, fonematische uvědomění; pedagogická diagnostika, psychologická diagnostika, speciálně-pedagogická diagnostika, diagnostický materiál, diagnostické nástroje, diagnostické baterie; emoční vývoj dítěte, sociální vývoj dítěte, kognitivní vývoj dítěte; profesní orientace žáka; komplexní vyšetření

Anotace:

Studijní materiály *Speciálně pedagogická diagnostika surdopedická* jsou předkládány jako studijní opora pro distanční studium speciální pedagogiky a předpokládá znalosti ze středoškolské pedagogiky, získané absolvováním na SPŠ v ČR.

Problematika osob se sluchovým postižením je široká a vyžaduje specializovaný přístup a pochopení z hlediska teorie i praxe. V následujících studijních materiálech nalezneme informace a výklad základních surdopedických metod v rámci diagnostiky z hlediska speciálně-pedagogické teorie a praxe. Pro širší vhléd je doporučeno prostudovat doporučenou doplňující literaturu, na níž je odkazováno v textu jednotlivých kapitol pomocí ikon.

Věřím, že vás materiály studijní opory inspirují a zaujmou k dalšímu rozšiřování poznatků z problematiky osob se sluchovým postižením.

Autor: PaedDr. Yveta Odstrčilíková, Ph.D.

Obsah

ÚVODEM.....	6
RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY.....	7
1 DIAGNOSTIKA JAKO NÁSTROJ POZNÁNÍ DÍTĚTE/ŽÁKA	8
1.1 Speciálně-pedagogická diagnostika	9
1.2 Typy vyšetření v SPC u dětí/žáků.....	10
1.3 Diagnostické metody v ŠPZ (SPC) – speciálně-pedagogické hledisko	13
2 DIAGNOSTIKA SLUCHOVÉ PERCEPCE V ČR A ZAHRANIČÍ.....	19
2.1 Testování sluchové percepcce v ČR	20
2.2 Testování sluchové percepcce v zahraničí	24
3 SPECIÁLNĚ-PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA U SP DĚTÍ V MŠ.....	27
3.1 Oblasti pedagogické diagnostiky v MŠ.....	28
3.2 Zrakové vnímání a jeho vztah k odezírání	39
4 SPECIÁLNĚ-PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA U SP ŽÁKŮ NA ZŠ	42
4.1 Školní zralost.....	43
4.2 Jazykové roviny řeči a matematické schopnosti	48
5 SPECIÁLNĚ-PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICKÉ MATERIÁLY PRO ŽÁKY SE SP NA SŠ.....	54
5.1 Speciálně-pedagogická vyšetření, psychologické aspekty.....	55
5.2 Psychologické vyšetření.....	63
SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY	72
6 LITERATURA	73
PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	75

ÚVODEM

Distanční studijní text *Speciálně pedagogická diagnostika surdopedická* provází teoretickými vymezeními dané problematiky a popisuje specifika dětí a žáků se sluchovým postižením při speciálně-pedagogické diagnostice napříč věkovými kategoriemi v závislosti na sluchové poruše jednotlivce.

Distanční studijní text je určen zejména studentům oboru speciální pedagogiky v navazujícím magisterském studiu. Předpokladem jsou znalosti z oboru – studium předmětů *Surdopedie a Komunikační systémy osob se sluchovým postižením*.

Problematika osob se sluchovými poruchami je široká a vyžaduje specializovaný přístup a pochopení z hlediska teorie i praxe. V následujících studijních materiálech naleznete výklad k problematice speciálně-pedagogické diagnostice. Jednotlivé kapitoly distanční opory se věnují diagnostice u dětí (předškolní věk) a žáků se sluchovým postižením (školní věk). Jednotlivé kapitoly jsou koncipovány tak, aby umožnily vhled do dané oblasti, včetně odkazů přes ikony – distanční prvky, jejichž záměrem je usnadnění orientace a zapamatování si důležitého obsahu v textu. Pro širší vhled je doporučeno prostudovat doplňující literaturu, na niž je odkazováno v textu jednotlivých kapitol.

Věřím, že vás materiály studijní opory zaujmou a inspirují k dalšímu rozšiřování poznatků z problematiky osob se sluchovými poruchami.

Distanční studijní text předpokládá existenci LMS kurzu, v němž je možno realizovat aktivity vyžadující komunikaci nebo interakci se studentem nebo mezi studenty navzájem. V LMS kurzu je též prostor uvést nutné kontaktní informace (syllabus, konzultační hodiny atp.), informace o způsobech komunikace se studenty a konkrétních požadavcích úspěšného absolvování kurzu.

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY

Cílem předmětu *Speciálně pedagogická diagnostika surdopedická* je získání přehledu speciálně-pedagogické diagnostiky uplatňované v logopedicko-surdopedické praxi speciálního pedagoga ve školském poradenském zařízení (ŠPZ) – speciálně-pedagogickém centru (SPC) v rámci různých stupňů vady sluchu u dětí a žáků. Pozornost bude věnována komunikačním kompetencím SP dětí a žáků za účelem stanovení intervenčních technik i v rámci podpůrných opatření ve vzdělávání SP dětí a žáků.

Obsahová náplň předmětu je zaměřena na důležitost diagnostiky kognitivních schopností dítěte/žáka za účelem efektivního nastavení odpovídajících podpůrných opatření pro edukaci každého jedince se sluchovou vadou/postižením. Posilování komunikačních schopností SP dětí a žáků v kontextu prevence školní neúspěšnosti a motivace pro další vzdělávání těchto jedinců je prioritní složkou v následné výchově a vzdělávání.

Studijní opora řeší diagnostiku SP dětí a žáků v oblastech:

- Diagnostika jako nástroj poznání dítěte/žáka
- Diagnostika sluchových vad v ČR a zahraničí
- Speciálně-pedagogická diagnostika u dětí se sluchovým postižením.
- Speciálně-pedagogická diagnostika u žáků se sluchovým postižením na ZŠ
- Speciálně-pedagogická diagnostika u žáků se sluchovým postižením na SŠ

Kapitoly (1-5) tvoří na sebe navazující integrované celky a jsou obsahově i časově pro studium rozvrženy dle důležitosti problematiky, která vychází z potřeb zaměření studia.

1 DIAGNOSTIKA JAKO NÁSTROJ POZNÁNÍ DÍTĚTE/ŽÁKA

Jakékoliv vyšetření bývá prediktorem, spojovaným s následným stanovením postupů, závěrů pro vyšetřovaného jedince a jedním z možných diagnostických nástrojů ve sledované oblasti. V současné době neexistuje jeden diagnostický materiál, kterým by bylo možné zjistit veškeré obtíže dítěte jako komplex. Zejména ve školské poradenské logopedické praxi se setkáváme s různými typy standardizovaných i nestandardizovaných testů. Testových materiálů pro speciálně-pedagogickou diagnostiku u dětí a žáků se sluchovým postižením je velmi málo. V ČR je malý vzorek populace jedinců se SVP pro standardizaci speciálních testových materiálů pro všechna zdravotní postižení. Výzkum se tímto směrem neubírá v takovém rozsahu jako například v porovnání s výzkumy u intaktní populace. Proto jsou vybírány testy, subtesty a diagnostické baterie, které se dají analogicky použít i pro tyto jedince. V poslední době je využívána dynamická diagnostika pro účely stanovení potenciálu dítěte/žáka v procesu výchovy a učení. Určitě se o ní budeme zmiňovat v některé z dalších podkapitol.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

První kapitola se věnuje důležitosti diagnostiky jako materiálu poznání dítěte/žáka se sluchovou vadou při speciálně-pedagogickém vyšetření. Speciálně-pedagogická diagnostika zejména ve školském poradenském zařízení – SPC je důležitým nástrojem pro další a výchozí doporučení v následné edukaci dítěte/žáka.

CÍLE KAPITOLY

Po seznámení se s touto kapitolou budete:

- umět definovat zákonitosti diagnostiky
- orientovat se v základních speciálně-pedagogických diagnostických materiálech využívaných pro děti a žáky se sluchovým postižením z hlediska školské poradenské logopedické praxe
- umět vybrat diagnostický materiál pro sluchově postižené jedince napříč věkovými kategoriemi a stupeň sluchového postižení

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

3 hodiny

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

diagnostika, speciálně-pedagogická diagnostika, oblasti diagnostiky, metody a přístupy v diagnostice SP jedinců

1.1 Speciálně-pedagogická diagnostika

Speciálně pedagogická diagnostika zjišťuje podmínky, průběh a výsledky výchovy a vzdělávání jedinců se speciálně vzdělávacími potřebami. Vliv stupně postižení na jejich vychovatelnost a vzdělavatelnost je důležitý pro nastavení odpovídajících podmínek pro výchovu a vzdělávání.

Výsledkem *speciálně pedagogické diagnostiky* (dále i SPD) je posouzení individuálních zvláštností dítěte, jeho speciálních vzdělávacích potřeb. Závěr vyšetření ve SPC na základě výsledků SPD je nastavováno doporučení podpůrných opatření pro dítě /žáka v jeho výchově a vzdělávání, popřípadě informací pro individuálně vzdělávací plán a postupy při edukaci a reedukaci.

Při *komplexním vyšetření* se využívá i *psychologické vyšetření* ve speciálně pedagogickém centru, které je realizováno za účelem posouzení mentální úrovně dítěte. Zjištění úrovně a struktury kognitivních schopností dítěte/žáka nebo posouzení osobnosti dítěte je důležitým faktorem pro určení strategie učení. Diagnostický proces stanovuje diagnózu za předpokladu, že uplatňujeme/používáme relevantní metody SPD pro určitý vývojový stupeň u dítěte/žáka.

DEFINICE

Diagnostika je nástrojem poznání dítěte/žáka v jeho oblastech vývoje.

Speciálně-pedagogická diagnostika je uplatňována u dětí/žáků se speciálně-vzdělávacími potřebami za účelem stanovení úrovně kognitivních schopností ve všech sledovaných oblastech

Psychologická diagnostika stanovuje mentální úroveň/osobnostní rysy, popřípadě jeho další potenciál pro strategie učení dítěte/žáka.

Vyšetření a administrace testových materiálů je pro dítě/žáka se sluchovým postižením zátěžovou situací z hlediska obsahu, času, emocí. Vyšetření ve školském poradenském zařízení – SPC probíhá nejčastěji prostřednictvím jednorázového sezení, u komplikovanějších případů je dítě s rodiči zváno opakovaně.

Dítě/žák bývá u vyšetření nejčastěji samo/sám. Zákonný zástupce zpravidla čeká na dítě/žáka v čekárně ŠPZ. Schopnost dítěte adaptovat se na podmínky vyšetření je vysoce individuální. V některých případech je však vhodné realizovat sezení za přítomnosti zákonného zástupce dítěte/žáka. V případě využití dynamické diagnostiky, která však neposkytuje diagnostické poznatky zahrnující závěry diagnostiky, můžeme otevřít diskusi o potenciálním profilu dítěte/žáka v procesu dalšího vzdělávání. Závěry vyšetření jsou po vyšetření projednány se zákonným zástupcem dítěte. Součástí komplexní diagnostiky jsou poznatky speciálního pedagoga a psychologa, které jsou sdělovány zákonnému zástupci v rámci rozumových schopností dítěte/žáka. Interpretace výsledků vyšetření bývá sdělována zákonnému zástupci vždy ohleduplně. V případě negativních sdělení o dítěti/žákovi použijeme i motivačně kladných informací, v čem dítě/žák naopak vyniká, kde má rezervy atd.

1.2 Typy vyšetření v SPC u dětí/žáků

Vyšetření ve školském poradenském zařízení, v našem případě v SPC objednává vždy za nezletilého jedince zákonný zástupce. V případě zletilých jedinců jsou to i oni sami. Rovněž vzdělávací instituce může dát podnět k vyšetření, pokud se u dítěte/žáka objevují vzdělávací nedostatky či podezření na další oslabení například v rámci diferenciatní diagnostiky. Na děti a žáky se zdravotním postižením (následně v opodstatněných případech s označením). Na dítě/žáka se speciálně-vzdělávacími potřebami se vztahují ustanovení vyhlášky č. 73/2005 Sb. Tito jedinci mají ze zákona nárok na podpůrná opatření s využitím

speciálně-pedagogických metod a forem, metod, postupů a prostředků vzdělávání, popřípadě kompenzačních pomůcek, které zohledňují vzdělávací potřeby dětí a žáků se SVP.

Vstupní vyšetření se provádí nejčastěji při první návštěvě klienta ve speciálně-pedagogickém centru. Evidence a zavedení spisu se všemi náležitostmi daného ŠPZ se provádí pomocí odpovídajících dokumentů: (*žádost o vyšetření v ŠPZ; informovaný souhlas s vyšetřením v ŠPZ; anamnestický dotazník; žádost o zařazení do péče; informovaný souhlas se závěry s vyšetření*). ŠPZ využívají k evidenci, následně k ostatním povinným záznamům různé statistické programy. Například statistický program *Didanet* ([www. Didanet.cz](http://www.Didanet.cz)).

Obrázek 1 (Zdroj: www.didanet.cz)

Žádosti o vyšetření se mohou týkat nejen *vstupního/komplexního vyšetření*, ale i

- *Posouzení školní zralosti u předškolních dětí*
- *Odkladu školní docházky* (§ 37, Zák.561/ 2004 Sb.) například z hlediska přetrvávajících obtíží NKS závažného typu, neodpovídajícího psychomotorického vývoje vzhledem k věku atd.
- *Zařazení dítěte do mateřské školy, základní a střední školy v rámci inkluze/integrace*
- *Doporučení k inkluzi/integraci* během docházky žáka do předškolního, základního/středního vzdělávání
- *Jiný způsob plnění povinné školní docházky*. Jedná většinou o domácí vzdělávání
- *Žádost o individuální vzdělávání dítěte/žáka* (domácí vzdělávání)
- *Podnět k doporučení individuálně-vzdělávacího plánu (IVP)* i během docházky dítěte/žáka do MŠ, ZŠ, SŠ, pokud selhávají dosud nastavená doporučení podpůrných opatření
- *Podnětu ke změně vzdělávacího plánu* u doporučení v inkluzi/integraci
- *Žádost o vyšetření k profesní orientaci žáka*

Diagnostika jako nástroj poznání dítěte/žáka

- Doporučení k přijímacím zkouškám
- Doporučení k závěrečným zkouškám, k maturitě
- Další vyšetření a zprávy za účelem spolupráce například s OSPODEM, atd

Zdroj: (fotobanka)

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jmenujte alespoň pět typů vyšetření v ŠPZ – SPC.
 2. Co zahrnuje speciálně-pedagogická diagnostika? K čemu slouží?
-

DALŠÍ ZDROJE

MICHALÍK, Jan. 2013. *Inovace činnosti SPC při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením*. Univerzita Palackého v Olomouci. 2013. ISBN 978-80-244-3460-5.

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Kapitola má tři části. Můžete si udělat i tři přestávky, aby se učivo lépe upevnilo ☺.

1.3 Diagnostické metody v ŠPZ (SPC) – speciálně-pedagogické hledisko

Děti/žáci se zdravotním postižením, v našem případě s vadou sluchu procházejí nejdříve lékařským vyšetřením ve zdravotnictví, a to na ORL nebo foniatrických pracovištích. Při speciálně-pedagogickém vyšetření v SPC můžeme i sami provést orientační zkoušku sluchu na začátku každého našeho vyšetření. Poté přicházejí s již odbornou zprávou o ztrátě sluchu do SPC se zaměřením na vady sluchu.

Vlastní diagnostika prováděná u jedince se zdravotním postižením – vadou sluchu se odvíjí od stupně sluchového postižení. Výběr diagnostického materiálu bude záviset, zda se jedná o dítě/žáka nedoslýchavého, středně těžce neslyšícího, těžce neslyšícího či jedince například s kochleárním implantátem. Výběr diagnostických materiálů je na speciálním pedagogovi, popřípadě psychologovi. Ne všem SP dětem/žákům lze předkládat standardizované diagnostické materiály v plném rozsahu. Dbáme i na hygienické zásady, které je nutné dodržovat u sluchově postižených jedinců. Jedná se zejména o jejich dřívější unavitelnost, oscilaci pozornosti, soustředění se na orální řeč vyšetřovatele v kombinaci se znakovým jazykem pro dobré porozumění atd.

Při sestavování *postupů diagnostiky se všeobecně zaměřujeme na*

- *Formulaci diagnostické otázky:* za jakým účelem se klient dostavil k vyšetření; například zda se jedná o *posouzení jeho komunikačních schopností* nebo zda se jedná o *doporučení k maturitě* atd.
- *Diagnostické údaje* mohou sloužit k různým závěrům a posouzením pro různé účely
- Výběr *vhodných diagnostických metod* nám může usnadnit formulování závěrů, sdělení myšlenek pro klienta, zákonného zástupce atd.
- *Kasuistika* u daného klienta nám může také pomoci v rozhodování určit například výchovně – vzdělávací opatření

- *Samotné vyšetření* vyžaduje trpělivost, jistý nadhled, co je schopen zvládnout sám, s pomocí, s využitím pomůcek, vizualizace
- *Zpracování, vyhodnocení a interpretace diagnostických údajů* – vyžaduje určité zobecnění v rozhodování a navrhování speciálně-pedagogických doporučení
- *Stanovení závěrů a prognózy* z vyšetření je důležité zejména pro klienta samotného nebo jeho zákonného zástupce a vyžaduje pedagogický takt a etiku. Určitě není potřeba klienta nadhodnocovat nebo ba naopak vyhodnotit jeho výsledky zcela negativně a s nepatřičnými poznámkami

Klient či zákonný zástupce klienta na vstupním vyšetření nejprve vyplňuje požadovanou dokumentaci, která obsahuje již výše zmíněné dokumenty.

Anamnestické údaje jsou děleny na osobní a rodinné. Dovídáme se z nich podstatné údaje z minulosti i současnosti. U mladších klientů vyplňuje dotazník jeho zákonný zástupce; zletilí klienti pak sami. Někdy je obtížné pro klienta, zákonného zástupce si vzpomenout na určitá období ve vývoji například motoriky, řeči atd. Anamnestické údaje jsou orientační, co se týče časového období v záznamech pro jednotlivé kategorie anamnéz. Veškerá citlivá data jsou v každém ŠPZ ošetřena GDPR (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů – EU 2016/679 V, jakož i ostatní dokumentace o klientovi.

PRO ZÁJEMCE

Při samotném vyšetření se zaměřujeme standardně na

Rozhovor s klientem/zákonným zástupcem klienta

Osobní anamnézu klienta

Rodinnou anamnézu

Pozorování klienta

Rozhovor s klientem/jeho zákonným zástupcem

Vlastní vyšetření obsahuje oblasti

Orientační zkoušku sluchu

Komunikace a řeč; posouzení jazykových rovin řeči; zrakové vnímání, prostorové schopnosti, pravolevou orientaci; kresbu, motoriku, grafomotoriku, kognitivní schopnosti, ...

Poznámka autora: V případě sluchově postižených dětí/žáků se speciální pedagog stává tvůrcem individuálně sestavené speciálně-pedagogické diagnostiky pro určitého klienta se SP s využitím odpovídajících relevantního diagnostického materiálu.

OTÁZKY

1. Jaké diagnostické materiály jsou využívány ve ŠPZ – SPC?
 2. Na které diagnostické oblasti se zaměřuje speciální pedagog v SPC při speciálně-pedagogickém vyšetření?
-

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Student vypracuje písemně podrobnější přehled oblastí diagnostiky pro speciálně-pedagogické vyšetření u sluchově postiženého dítěte/žáka a zašle vyučujícímu.

V následujícím anamnestickém dotazníku pro potřeby ŠPZ – SPC (vzor) můžete nalézt oblasti osobní a rodinné anamnézy, které jsou pro speciálně-pedagogickou diagnostiku vypovídající a využitelné.

ANAMNESTICKÝ DOTAZNÍK / OSOBNÍ KARTA

Kde jsou odpovědi předtištěny, stačí zakroužkovat nebo podtrhnout Vaši odpověď, ostatní, prosím, doplňte.

Jméno a příjmení dítěte / žáka:	Datum narození:	
Bydliště:		
Diagnóza:	Vada sluchu: ano - ne Sluchadla: ano – ne Sluchadla odkdy:	Jaká: Typ sluchadla: Fowler:
	Vada řeči: ano – ne Logopedická péče: ano – ne Odkdy:	Jaká: U koho:
	Vada zraku: ano – ne Nosí brýle (kontaktní čočky): ano – ne	Jaká: Počet dioptrií:
	Jiná vada (napíšte):	
Mateřská škola:	Adresa: Odkdy: Třída: Odklad školní docházky: ano – ne Adaptace: rychlá – zvykalo si několik dnů – zvykalo si několik měsíců	Tel.: Logopedická asistentka: Učitelka:
Základní škola:	Adresa: Odkdy: Třída: Výchovný poradce:	Tel.: Ročník: Třídní učitel:
Střední škola:	Adresa: Odkdy: Třída: Výchovný poradce:	Tel.: Obor: Ročník: Třídní učitel:
Jméno a příjmení matky:	Tel.:	Email:
Jméno a příjmení otce:	Tel.:	Email:
Počet sourozenců:		

Rodinná anamnéza:

	ZAŠKRTNĚTE možnost a VYPIŠTE KONKRÉTNĚ, o co se jedná a jaký VZTAH měla osoba k dítěti/ žákovi (matka, otec, bratr, strýc, babička...)	vztah	ano	ne
1.	S mentálním postižením			
2.	Se smyslovým postižením (zrakové, tělesné, sluchové, kombinované)			
3.	S poruchou autistického spektra			
4.	S poruchou řeči			
5.	Se záchvatovitým onemocněním (např. epilepsie)			
6.	S psychiatrickým onemocněním (např. deprese, úzkosti, schizofrenie atd.)			
7.	S diagnózou dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie-obtíže se čtením, psaním apod. v dětském věku			
8.	S vedoucí levou rukou			

Osobní anamnéza:		Poznámka, popište problém, podrobnější vyjádření
1.	Těhotenství: v normě – komplikace:	
2.	Komplikace při porodu: Komplikace těsně po porodu:	
3.	Prodělaná infekční onemocnění:	Zánět středního ucha, černý kašel, spála, záškrt, chřipka, zápal plic, střevní infekce, jiné.....
4.	Prodělané nemoci (úrazy, operace, pobyty v nemocnici, speciální vyšetření, časté bolesti, jiné):	
5.	V péči logopeda: ano – ne V péči foniatra: ano – ne V péči jiného odborník ano – ne	Jméno: Jméno: Jméno a odbornost:
6.	Užívá pravidelně léky:	
7.	Současný zdravotní stav:	
8.	Osobnost dítěte, celková charakteristika, temperament, zlozvyky, vlastnosti:	Chování dítěte doma: Volný čas (koničky, co ho baví, zájmové kroužky):

Vývoj dítěte		Poznámka, vypište časově kdy
1.	Kdy dítě začalo	Lézt: Sedět: Chodit:
2.	Období žvatlání	Kdy:
3.	Období napodobování	Kdy:
4.	První slova s významem	Kdy:
5.	První věty	Kdy:
6.	Problémy s výslovností: ano – ne	Jaké:

Datum:

Podpis rodiče:.....

Zprostředkované údaje pro diagnostiku nám poskytuje rodič, škola, popřípadě jsou to i zprávy lékařů, klinických odborníků. Informace slouží ke komplexnímu pohledu na danou problematiku diagnózy u každého jednotlivého klienta.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Které oblasti pro diagnostiku u SP jedinců považujeme za stěžejní?
 2. Co obsahuje diagnostické portfolio u klienta se SP?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

První kapitola má za cíl poskytnout informace týkající se všeobecně diagnostiky. Zaměřuje se na typy vyšetření dětí/žáků se sluchovým postižením ve školském poradenském zařízení, konkrétně SPC. Více se zde rozebírá speciálně-pedagogická diagnostika a její nástroje.

2 DIAGNOSTIKA SLUCHOVÉ PERCEPCE V ČR A ZAHRANIČÍ

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Druhá kapitola poskytuje přehled diagnostických testových materiálů sluchové percepcce dostupných v české školské logopedické praxi, které je možno využít i pro potřeby speciálně-pedagogického vyšetření u dětí a žáků se sluchovým postižením. Je nutné opakovaně podotknout, že sluchové vady jsou především diagnostikovány v resortu zdravotnictví a dítě/žák se sluchovou vadou přichází již s výsledky měření sluchové ztráty do ŠPZ – SPC s popisem lékařské diagnózy z hlediska sluchové vady.

V školském poradenském zařízení – SPC s příslušným zaměřením se vychází ze zprávy odborníka a vybírá se dle úrovně sluchové ztráty pro dítě/žáka odpovídající diagnostický materiál za účelem vyšetření komunikačních, kognitivních schopností jedince se sluchovou vadou.

CÍLE KAPITOLY

Kapitola si klade za cíl:

- umět porovnat diagnostický materiál v oblasti sluchové percepcce a jeho využitelnost při diagnostice dětí /žáků se sluchovým postižením
- umět vybrat nejvhodnější diagnostický materiál pro oblast sluchové percepcce s možností využití u jednotlivých typů sluchových vad
- konstruktivně spolupracovat při řešení speciálně-pedagogické problematiky s dalšími odborníky

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

4 hodiny

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Diagnostika sluchové percepce, diagnostické materiály, testové baterie, subtesty; sluchová diskriminace, sluchové rozlišování, fonematické slyšení, fonematický sluch, fonematické uvědomění

Výslovnost při sluchové zkoušce by měla odpovídat normálnímu konverzačnímu hlasu, bez většího fonačního tlaku. **Hlasitost** řeči kolísá u osoby, která vyšetřuje. Důležitost má dynamika vyslovovaných slov, bez zvýraznění přízvuku na prvním slově. Všechna slova by se měla vyslovovat se stejným artikulačním a fonačním úsilím. **Šepot** je tvořen rezervním vzduchem, který zbývá v plicích po normálním výdechu, což znemožňuje přílišnou intenzitu šepotu. Při šeptané řeči explozivy a sykavky si zachovávají svoji akustickou podobu. Při přehnaně zeslabeném šepotu je exploze, při vyrážených hláskách (*p, t, k*) oslabena tak, že by byla obtížná jejich identifikace sluchem. Akcentovaný šepot je také nesprávný. Intenzita šepotu se mění mimovolně podle hladiny hluku, která je ve vyšetřovací místnosti, neboť tento proces intenzity zvuku řeči je řízen korově **akusticko-fonačním reflexním obloukem** (Odstrčilíková, Y. 2016).

2.1 Testování sluchové percepce v ČR

V české školské logopedické praxi existují **testovací baterie**, které vyšetřují především *foneticko-fonologickou jazykovou rovinu řeči*. Jsou to například: **Hodnocení fonematického sluchu u předškolních dětí - Škodová, Michek, Moravcová, Zkouška sluchového rozlišování – Wepman, Matějček, Zkouška sluchové analýzy a syntézy – Matějček a Screening fonematického uvědomování – Mikulajová, Dostálová**. Testy diagnostikují **auditivní percepci** na úrovni **fonematického uvědomění**, jenž dozrává u dětí předškolního věku nejpozději.

K vyšetření a *hodnocení fonemického sluchu* u předškolních dětí lze rovněž využít *Test sluchové analýzy pro předškolní děti* dle Eislera a Mertina, *Zkouška smyslu pro rytmus* podle Žlaba, *Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky* podle Švancarové a Kucharské (Zelinková, O., 2009; Mlčáková, R., 2012; aj.).

Autorka Zelinková, O. (2009) doporučuje pro zjišťování úrovně sluchového vnímání v předškolním věku použít *Moseleyův test*, kdy má dítě určit, zda je určitá hláska obsažena v daném slově. Zelinková dále uvádí pro vyšetření sluchového vnímání *Zkoušku sluchové diferenciaci nesmyslných slov* (autor *Wepman*, úprava *Matějček*), která obsahuje 25 párů slov lišících se jednou hláskou nebo jsou slova totožná, například: *dynt – dint, šní – šní, pstref – stref*. Dítě určuje, zda je dvojice stejná nebo nikoli. Zkoušku je možné použít pro děti do pěti let, ale i starší. Autorka Zelinková vytvořila *Zkoušku sluchové diferenciaci smysluplných slov*. Test obsahuje 10 dvojic slov a je vhodný pro mladší věk školních dětí. Test obsahuje 10 dvojic slov a je vhodný pro mladší věk školních dětí (Zelinková, 2009, s. 69).

Test *Hodnocení fonemického sluchu u předškolních dětí* (Škodová, Michek, Moravcová, 1995) je zaměřen na diagnostiku vývojových poruch řeči u dětí. Tento test k vyšetření fonemického sluchu, jak uvádějí autoři, byl standardizován v roce 1995. Test je vhodný pro děti ve věku od čtyř do sedmi let. Testem lze vyšetřit fonemický sluch ve čtyřech *distinktivních rysech hlásek*: *znělost – neznělost, kontinuálnost – nekontinuálnost, nosovost – nenosovost a kompaktnost – difuznost (pro samohlásky)*. Baterie obsahuje celkem šedesát dvojic slov, rozdělených do čtyř subtestů po patnácti dvojicích slov. Dvojice se od sebe liší vždy jen jedním distinktivním rysem. Slova byla záměrně vybírána tak, aby odpovídala slovníku dětí od tří let. Součástí testu je obrazový materiál a magnetofonová nahrávka jednotlivých slov. Každá dvojice slov je vyobrazena nad sebou na jedné kartě. Dítě slyší z magnetofonu postupně všech sto dvacet slov. Administrace testu je uváděna přibližně 15 minut (Škodová, E., Michek, Moravcová, 1995).

Wepmanova, Matějčkova *Zkouška sluchového rozlišování (WM)* vznikla v roce 1960. Zkouška posuzuje schopnosti dítěte sluchově diferencovat zvuky mluvené řeči. Test obsahuje 19 dvojic nesmyslných slov, například: *bram – pram*, atd., které jsou ve třinácti případech odlišné a v šesti úkolech shodné. Slova jsou dítěti předříkávána bez zrakové opory. Zkouška se provádí individuálně, doba administrace se pohybuje okolo 10–15 minut. Test nebyl standardizován. Test je vhodný pro děti od pěti let, u školáků starších

osmi let ho lze použít pouze tehdy, pokud je podezření na nějakou specifickou poruchu učení. Dítě by mělo **zkoušku sluchového rozlišování** zvládnout před nástupem do základní školy. Pokud dítě chybí i po šestém roce, může se jednat o **poruchu fonemického sluchu**, foneticko-fonologickou poruchu (Odstrčilíková, Y. 2016).

Méně známa a používaná je Žlabova **Obrázková zkouška sluchového vnímání** pro předškolní věk. Je zaměřena na rozpoznání první hlásky ve slově. Zkouška obsahuje šestnáct obrázků na čtrnácti kartičkách, z toho čtyři z nich jsou určeny pro zácvik. Dítě vyhledává slova, která začínají stejnou hláskou, a tvoří dvojice obrázků podle začínající hlásky (Odstrčilíková, Y. 2016).

Zkouška sluchové analýzy a syntézy (SAS – M) je součástí **Moseleyovy testové baterie**, která je určena k diagnostice poruch čtení a psaní. Slouží k hodnocení úrovně jedince rozkládat slova na hlásky, a naopak z hlásek skládat slova. Zkoušky analýzy a syntézy disponují dvěma alternativními sériemi deseti slov. Stupně náročnosti se zvyšují, první slovo obsahuje tři hlásky, poslední patnáct hlásek. Čas pro administraci je 10–15 minut. Zkouška je určena jen pro hodnocení sluchového vnímání, bez možnosti odezírání. Je určena k individuálnímu použití a nebyla standardizovaná. Orientační zhodnocení úrovně sluchové analýzy a syntézy se použije celkový součet bodů. Výsledky se hodnotí i z hlediska kvality, například typu chyb, hláskových skupin, ve kterých dítě nejvíc chybí (Odstrčilíková, Y. 2016).

Dvořákův test **Sluchové rozlišování fonémů** obsahuje padesát dvojic slov bez obrázků, například: *kost–kos, míša–mísa, noc–nos*. Dvanáct dvojic je stejných, ostatní jsou rozdílné. Test není standardizovaný. Pro snížení náročnosti testu a cílené zaměření na určité hlásky se používají čtyři dvojice obrázků, např. *kráva x tráva, tráva x kráva, tráva x tráva, tráva x kráva*.

Autorky Mikulajová, M. a Dostálová, A. (2004) zpracovaly a vydaly testový materiál nazvaný **Screening fonemického uvědomování**. Je součástí metodiky: **Trénink jazykových schopností podle D. B. Elkonina – V krajině slov a hlásek**. Metodika poprvé vyšla na Slovensku v roce 2001. K této metodické příručce vydaly autorky **Screening fonemického uvědomování**. Metodika i screening jsou určeny pro děti od pěti let, nejvhodnější je pro děti před začátkem školní docházky a pro děti s odkladem školní docházky. Screening nebyl standardizován, jeho administrace trvá v průměru 20 minut. Materiál je rovněž používán v české logopedické praxi.

V nedávné době se do české logopedické praxe rozšiřuje diagnostický materiál, který je měřítkem fonologických schopností u dětí. **BTFS – Baterie testů fonologických schopností pro děti předškolního a raného školního věku** (Caravolas, Seidlová Málková, 2013) představuje soubor úloh k zachycení fonologického povědomí. Pro měření hodnot fonologického povědomí u dětí školního věku existuje materiál autorů Caravolas a Volína (2005) a pro adolescenty je to test k měření foneticko-fonologického povědomí od autorky Cimlerové a kol., (2007).

Rovněž bylo vytvořeno webové portfolio k projektu **Dětská řeč**, kde dotazník *Do-VyKo2* představuje českou verzi prostředního ze tří inventářů celosvětově rozšířeného *MAB CDI* (*MacArthur Bates Communicative Development Inventories*).

Zmiňovaná *Baterie testů pro hodnocení fonologického povědomí a fonologických procesů pro děti předškolního a raného školního věku (BTFS)* obsahuje deset subtestů zaměřených na *hodnocení fonemického (fonologického) povědomí*. Subtesty rychlého jmenování a subtesty slovní paměti slouží ke komplexní diagnostice úrovně rozvoje fonologického uvědomování v předškolním věku, tedy zjišťování předpokladů a připravenosti dítěte na proces učení se číst a psát v následujících kategoriích:

- *slabikování v pseudoslovech,*
- *izolace hlásek v pseudoslovech,*
- *rozpoznávání hlásek v pseudoslovech,*
- *skládání hlásek,*
- *elize hlásek v pseudoslovech,*
- *prohazování slabik,*
- *rychlé jmenování obrázků,*
- *rychlé jmenování barev,*
- *opakování pseudoslov – krátkodobá slovní paměť,*
- *opakování vět*

Ke zjištění oblasti sluchové percepce a fonemického sluchu lze využít i **Diagnostiku dítěte předškolního věku** od autorek Bednářové J. a Šmardové, V. (2007), které mají

spíše formu obecných vodítek, jakož i publikace *Diagnostika předškoláka* autorem Klenkové, J. Kolbábkové, H. (2005).

OTÁZKY

1. Jaké testové baterie lze využít pro vyšetření sluchové percepce ve školské logopedické praxi v ČR?
 2. Uveďte některé testové materiály, které by byly vhodné k vyšetření sluchové percepce u dítěte/žáka se sluchovým postižením.
-

2.2 Testování sluchové percepce v zahraničí

Poněkud lepší se jeví situace s testovými materiály pro vyšetření auditivní percepce na Slovensku. Jak zmiňuje Kabátová, Z. a kol. (2012, s. 109), na Slovensku mají logopedové i surdopedové k dispozici následující testy k hodnocení sluchových schopností malých dětí.

LIP (Listening Progress Profile) hodnotící základní sluchové schopnosti:

- *detekci; vnímání zvuků*
- *diskriminaci; rozlišování dvou zvuků*
- *identifikaci; rozpoznávání zvuků prostředí a pěti Lingových zvuků: a, u, i, s, š u dětí s poruchami sluchu*

Test auditivního vnímání řeči (AVER) je zaměřený následně:

- *vnímání hlásek*
- *vnímání a identifikaci syntetických slabičných vzorců*
- *identifikaci slov a vět v uzavřených souborech*
- *test integrace vizuální a auditivní informace*

K hodnocení auditivního porozumění je používán polozavřený test, kdy má dítě před sebou obrázek, který představuje téma rozhovoru. **Test auditivního porozumění řeči (APOR)** obsahuje otevřené a zavřené testy.

Zavřené testy, které mají čtyři úrovně obtížnosti, jsou na obrázcích a dítě si vybírá správnou odpověď na podnět, bez možnosti odezírat a obsahují:

- *test různoslabičných slov (TERS)*
- *test dvojslabičných slov (TEDS)*

Otevřené testy se realizují bez obrázků a bez možnosti odezírat s vykonáním úloh:

- *věty sociální komunikace (VSOK), dítě na otázky odpovídá*
- *běžné věty (BEJV), dítě větu opakuje*
- *test porozumění a realizace instrukcí (PIR), dítě realizuje úlohu, obsaženou v instrukci*
- *identifikace jednoslabičných slov (JES) představuje poslech a opakování dvaceti jednoslabičných slov*

K hodnocení vývoje sluchového vnímání zejména u prelingválně neslyšících dětí se používá **osmistupňová škála sluchových schopností – CAP; Category of auditory performance**, (Kábátová Z. a kol., 2012).

Pro vyšetření porozumění řeči možnosti, jako jsou předměty denní potřeby, lze použít i **Peabodyho test (čtveřice obrázků)**, kdy se položí před dítě několik obrázků. Jeden se pojmenuje a úlohou vyšetřovaného je tento obrázek ukázat (Lechta V., 2003).

K vyšetření fonemického sluchu u předškolních dětí se využívá ve slovenské logopedické praxi **Screening fonemického uvědomování** autorky Maríny Mikulajové. Test obsahuje jedenáct částí– subtestů, kdy každý subtest obsahuje pět úkolů: *uvědomování rýmů, produkce rýmů, analýza slova na slabiky, syntéza slabik, izolace první slabiky, vynechávání slabik, izolace první hlásky, syntéza hlásek, analýza slov na hlásky, vynechávání hlásek a substituce hlásek*. Administrace testu trvá v průměru dvacet minut, kdy se nepoužívá obrazový materiál, je zapojen pouze sluch bez zrakové opory (Mikulajová, M., Dostálová, A., 2004).

Před časem byl do praxe na Slovensku uveden test komunikačních schopností **TEKOS (Test kognitivních schopností)**, který umožňuje přesné kvantitativní stanovení úrovně vývoje řeči dítěte. Jde o test formou vysoko-strukturovaného dotazníku pro rodiče, kteří hodnotí komplexní komunikační chování a řeč dítěte ve věku osm až třicet šest měsíců (Kapálková, S., 2010).

Lze konstatovat, že diagnostické materiály na Slovensku jsou obsahově lépe provázány například i v kategoriích vyšetření auditivní percepce. Jejich dostupnost odráží i aktivní spolupráci klinických a pedagogických oborů v oblasti narušené komunikační schopnosti (Odstrčilíková, Y., 2016).

OTÁZKY

1. V čem se liší testové materiály pro vyšetření sluchové percepce v ČR a na Slovensku?
 2. Vysvětlete, proč je důležitá meziresortní spolupráce v diagnostice?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Druhá kapitola upozorňuje na některé souvislosti s diagnostikou sluchových poruch a sluchové percepce jako oblasti, která je sledována při speciálně-pedagogickém vyšetření v ŠPZ-SPC a která je důležitým prediktorem čtení a psaní v předškolním věku dítěte.

Máme možnost zhodnotit zejména testové baterie, které jsou využívány pro vyšetření sluchové percepce v české školské logopedické praxi a na Slovensku.

Důležitou stránku diagnostických materiálů představuje zejména jejich výběr pro speciálně-pedagogické vyšetření z hlediska jednotlivých typů vad.

3 SPECIÁLNĚ-PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA U SP DĚTÍ V MŠ

Děti předškolního věku jsou velmi citlivé na jakékoliv vyšetření. Speciální pedagog by měl dítě nejprve pozorovat například při činnostech v MŠ, pokud je již dítě zařazeno do vzdělávací instituce. V případě, že může využít pouze pozorování při vyšetření dítěte se SP určitě by to měla být *hra nebo nějaká řízená činnost*. Dítě se sluchovým postižením není zvyklé v předškolním věku odpovídat orálně nebo znakovým jazykem kontinuálně na dotazy.

Důležitý je i nácvik sluchové percepce, pokud se zaměřuje na vlastní *orientační vyšetření sluchu hlasitou a šeptanou řečí pravého a levého ucha – zkoušku sluchu* ve vyšetřovací místnosti ŠPZ. U velmi malých dětí se zaměříme v této orientační zkoušce spíše na *zvukové reakce – zvuk bubnu, zvuk flétny* atd.

Předmětem našeho zjišťování v rámci sluchové percepce by měla být i informace, zda dítě má *sluchadlo/sluchadla* a nosí je stále, nebo občas, nenosí vůbec, nechce nosit.

Zjišťujeme také zda dítě se na mluvenou řeč orientuje *s odezíráním, bez odezírání*.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Druhá kapitola přináší informace o pedagogické diagnostice, která je výchozí pro vyšetření dětí předškolního věku. Diagnostických materiálů, které můžeme využít pro předškolní věk u intaktní populace je na českém trhu dostatek. Některé z nich lze využít i pro děti předškolního věku se sluchovým postižením.

V kapitole najdete příklady diagnostických materiálů, které jsou využívány i ve speciálně-pedagogické diagnostice surdopedické u dětí předškolního věku se sluchovým postižením.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování kapitoly budete mít přehled o

- terminologickém vymezení diagnostických materiálů, nástrojů a baterií

- orientovat se v základních speciálně-pedagogických diagnostických materiálech využívaných pro děti předškolního věku se sluchovým postižením z hlediska školské poradenské logopedické praxe
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

4 hodiny

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Pedagogická diagnostika, psychologická diagnostika, speciálně-pedagogická diagnostika, diagnostický materiál, diagnostické nástroje, diagnostické baterie

3.1 Oblasti pedagogické diagnostiky v MŠ

Diagnostika dítěte v předškolním věku je zaměřena na sledování a rozvoj následujících oblastí

- motoriky
- grafomotoriky
- zrakového vnímání
- myšlení a paměti
- sluchového vnímání
- vnímání času a prostoru
- základních matematických představ

- řeči
- sociálních dovedností a sebeobsluhy (samostatnosti)
- hry

K diagnostice těchto oblastí jsou k dispozici v poradenské školské logopedické praxi diagnostické materiály a baterie pro předškolní věk, které lze využít i pro speciálně-pedagogické vyšetření u SP dětí. Jsou to například:

„*DIAGNOSTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU*“ autorky J. Bednářové, a V. Šmardové. Dále lze jmenovat *KLOKANŮV KUFR*, který není jen diagnostickou, kompenzační a reedukační pomůckou, ale i pomůckou metodickou a diagnosticko-intervenčním nástrojem.

K posouzení fonematického sluchu se nejvíce využívá „*HODNOCENÍ FONEMATICKÉHO SLUCHU U PŘEDŠKOLNÍCH DĚTÍ*“ autorů E. Škodové a kol.

„*BATERIE TESTŮ FONOLOGICKÝCH SCHOPNOSTÍ PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO A RANÉHO ŠKOLNÍHO VĚKU*“ autorky G. Seidlové, Málkové se skládá z 10. subtestů (např. skládání a rozkládání pseudoslov, test rychlého jmenování, opakování vět) a jeho administrace trvá obvykle 90–120 minut. Doporučuje se rozdělit vyšetření na 2 sezení po 45–60 minutách. Vyhodnocení celé baterie pak trvá cca 30 minut.

Ostatní oblasti kognitivních schopností u dětí předškolního věku vyšetřujeme pomocí vizualizace a zprostředkovaných činností s nejrůznějšími dostupnými pomůckami.

Důležitá je *kresba dítěte* jako diagnostický nástroj. Zkoumání *kresby* patří do oblasti empirické psychologie, ale i speciální pedagog může v kresbě objevit mnohé komponenty a zejména hodnocení složek dětského vývoje. *Kresba* vypovídá o rozvoji vnímání a také jemné motoriky. Odráží rozvoj utváření pojmů a intelektu. Může vypovídat i o prožitkovém světě dítěte, zpřesňuje poznatky o emocionalitě dítěte.

Pokud je potřeba psychologické vyšetření dítěte jsou k dispozici vývojové škály a testy inteligence. U dětí se sluchovým postižením v diagnostice neverbálních schopností lze použít metodu SON-R.

Charakteristika testu (zdroj: <https://hogrefe.cz/son-r>)

Test je určen k měření úrovně rozumových schopností dětí ve věku od 2,5 do 7 let. Jde o neverbální test, který je složen ze 6 subtestů (Mozaiky, Kategorie, Skládanky, Analogie, Situace, Vzory), rozdělených do dvou škál: performační a úsudkové.

Mozaiky: Dítě má podle předlohy sestavit mozaikový vzor.

Kategorie: Dítě má roztřídit 4-6 kartiček podle kategorií, do kterých patří.

Skládky: Úlohou je sestavit skládku (smysluplný obrázek) ze 3-6 kusů.

Analogie: Roztřídění 3-5 dílů (geometrické tvary) na základě analogie s předlohou.

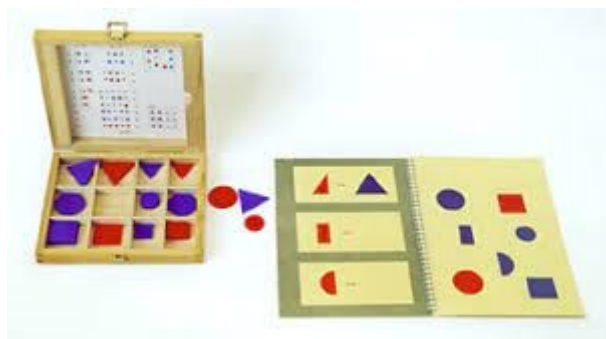
Situace: Doplnění chybějících částí obrázku.

Vzory: Překreslení vzorce na předloze – spojení různého počtu bodů.

Položky v subtestech SON-R 2½-7 jsou seřazeny podle vzrůstající obtížnosti. To nám umožňuje použít vstupní proceduru pro určení výchozího bodu odpovídajícího věku a schopnostem každého jednotlivého dítěte. Při užití této vstupní procedury a následně pravidla pro ukončení testu se doba administrace pohybuje v limitu 50–60 minut.

Test je možné administrovat neverbálně nebo se slovními pokyny, které ale nepřidávají žádnou informaci navíc. Způsob administrace testu tak můžeme přizpůsobit komunikačním schopnostem každého dítěte a tím vytvoříme co nejpřirozenější testovou situaci. Protože tento test může být administrován bez použití psaného či mluveného jazyka, je vhodný zejména pro děti, které mají obtíže v oblasti komunikace a řeči.

Ze stejného důvodu je test také vhodný pro děti imigrantů, které neovládají jazyk examinátora nebo mu rozumějí jen velmi málo. Jednotlivé tabulky norem (založené na reprezentativním souboru 500 dětí) umožňují získat celkové skóre pro performační úkoly a pro úkoly škály usuzování (zdroj: <https://hogrefe.cz/son-r>).

Obrázek 1 (zdroj: <http://www.te->

[stresearch.nl/sonre/](http://www.te-stresearch.nl/sonre/))

PRO ZÁJEMCE

Podívejte se na video Národního pedagogického institutu ČR (NPI ČR):

„MŠ, 1. stupeň – Pedagogická diagnostika v mateřské škole“ - H. Splavcová, Z. Syslová

<https://www.youtube.com/watch?v=-1ISzI96zKM&t=1594>

V případě kojenců a batolat je pro *hodnocení sluchového vnímání* možné využít diagnostické nástroje IT-MAIS, LittlEars, Lingovy zvuky, Nottinghamská škála. V některých případech se jejich využití jeví jako vhodné i u dětí předškolního věku, vždy v závislosti nejen na chronologickém věku dítěte, nýbrž i v závislosti na sluchovém věku dítěte (Horáková, R. 2017).

Například testová baterie *LittlEARS* (MEDEL) hodnotí sluchový vývoj a vývoj rané řečové produkce u dětí mladších 24 měsíců věku. Zaměřuje se na recepci, úroveň porozumění, adekvátnost reakcí na zvuk a hlasovou a slovní produkci (jazykové podněty). Dotazník pro rodiče se skládá z 35 otázek, které na sebe navazují podle vývojových hledisek. Reflektuje tedy všechny čtyři fáze sluchového vývoje – *detekci, diskriminaci, identifikaci a porozumění*. Rodiče uvádějí jednoduché odpovědi typu ano/ne podle toho, zda dítě reaguje podle požadované instrukce (Horáková, R., 2017).

OTÁZKY

1. Na jaké oblasti se zaměřuje speciální pedagog při vyšetření dítěte se SP v předškolním věku?
2. Na co se zaměřuje psychologické vyšetření u předškolního dítěte se sluchovým postižením?
3. Je důležité posouzení/vyšetření sociálně – emoční zralosti u dětí předškolního věku se SP?

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

V následující ukázce dokumentu naleznete, jak může být například vytvořen tiskopis pro záznam diagnostiky ŠPZ – SPC pro předškolní věk u dítěte se SP a diagnostický materiál Lingových zvuků, kterých je celkem šest. Jde o hlásky A, I, U, S, Š, M, které jsou rozloženy po celém řečovém spektru. Hlásku jednu po druhé dítěti předřikáváme.

Diagnostika SPC - předškolní věk

Jméno a příjmení dítěte:	Datum narození:	Věk:	Datum vyšetření:
--------------------------	-----------------	------	------------------

1. SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

1.1 Orientační vyšetření sluchu hlasitou a šeptanou řečí dle Odstrčilíkové

P hlasitě		Realizace		P hlasitě		Realizace		L hlasitě		Realizace		L hlasitě		Realizace	
1	AUTO			1	ŽELEZO			1	VOLÁ			1	ČEPICE		
2	BALÓN			2	ŠAŠEK			2	BOTA			2	KOČKA		
3	HOUBA			3	ZA JÍC			3	DOMOV			3	KONEČNĚ		
4	OKO			4	KYTICE			4	KLUK			4	TISÍC		
5	LOPATA			5	ČÍSLICE			5	VOLNO			5	SILNÝ		
6	HAD			6	ŠEST			6	DUB			6	KOČÍČKA		
7	VLAČ			7	CELÝ			7	UMĚNÍ			7	SNĚŽENKY		
8	BUBEN			8	CESTA			8	NOHA			8	MĚSÍC		
9	BÁBA			9	KYSELÝ			9	DOBA			9	LODIČKA		
10	KOLO			10	CITLIVÝ			10	LOV			10	KOLOBĚŽK		
P šeptaně		Realizace		P šeptaně		Realizace		L šeptaně		Realizace		L šeptaně		Realizace	
1	LAMPA			1	SLUNÍČKO			1	VEM			1	ŠUSTÍ		
2	VODA			2	MISTIČKA			2	CHOV			2	ŠNEK		
3	HŮL			3	DOMEČEK			3	OLOVO			3	CIZÍ		
4	HOLKA			4	HOUSKA			4	POPEL			4	VLEČKA		
5	PTÁK			5	MYŠ			5	VLEK			5	LŽÍCE		
6	KŮŇ			6	ČÁP			6	CHLUP			6	SYSEL		
7	CHLĚB			7	VĚŽ			7	KVĚT			7	SYČÍ		
8	OKNO			8	ŽÁBA			8	HLUK			8	SKLENICE		
9	DĚDA			9	ŠEPTÁ			9	OKNO			9	KOLEČKO		
10	BANÁN			10	KOŠILE			10	VOLNO			10	ŽÍZEŇ		

Vzdálenost v metrech při orientačním vyšetření sluchu hlasitou a šeptanou řečí

	SE SLUCHADLEM		BEZ SLUCHADLA	
	hlasitá řeč	šept	hlasitá řeč	šept
Pravé ucho				
Levé ucho				

Sluchadlo: nosí stále, nenosí, dle potřeby **Reakce na zvuk:** bubnu flétny do vzdálenosti ... m

Rozumí: s odezíráním, bez odezírání **Pouze jedno:** vlevo, vpravo

1.2 Fonematický sluch (Škodová)

nelze realizovat

1. nitě – dítě	6. tudy – dudy	11. muška – myška	16. zed' – sed'	21. vana – vata	26. buben – pupen
2. kos – kus	7. kape – kope	12. mrak – drak	17. Kuba – kupa	22. páli – balí	27. houby – houpy
3. koza – kosa	8. chata – vata	13. Líba – lípa	18. duha – tuha	23. tužka – taška	28. pes – les
4. míč – rýč	9. pije – bije	14. sud – sad	19. kope – koupe	24. zívá – dívá	29. cop – cep
5. mává – dává	10. veze – vede	15. salám – salát	20. koupe – houpe	25. jáma – máma	30. muška – tužka

1.3 Sluchová analýza a syntéza: vytleská slovo na slabiky, určí počet slabik ve slově, určí 1. slabiku ve slově
 vymyslí slova začínající na otevřenou slabiku (např. MA, PE aj.), prozatím nevyšetřeno

1.4 Sluchová paměť – opakování vět

Je to koťátko milé?	
Jirka nabízí dětem čokoládu.	
Dnes není pěkné počasí.	

Martin byl včera u své tety.	
Pichneš se do prstu!	
Pes byl přivázaný na řetězu.	
Nestoupej do kaluže!	
Máma má hodně prání, žehlení a vaření.	
Hraje si s Maruščinou panenkou.	
Radši bych byl měl velké auto.	

prozatím nevyšetřeno

2. ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

2.1 Barvy: pojmenuje, na pokyn ukáže, přiřadí, přiřadí odstíny barvy, prozatím nevyšetřeno

2.2 Figura na pozadí: vyhledá známý objekt na pozadí, odliší 2 překrývající se obrázky, prozatím nevyšetřeno

2.3 Zraková diferenciacce: odliší jiný obrázek v řadě, vyhledá 2 shodné obrázky v řadě, prozatím nevyšetřeno

2.4 Zraková paměť: A) pamatuje si 3 obrázky, pozná, který chybí, B) ze 6 obrázků si pamatuje 3, prozatím nevyšetřeno

3. LEXIKÁLNĚ – SÉMANTICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

3.1 Pozná běžné věci na obrázku: ano, ne, prozatím nevyšetřeno

3.2 Pojmenuje věci na obrázku: ano, ne, prozatím nevyšetřeno

3.3 Kategorizace: tvoří nadřazené pojmy (označí jedním slovem skupinu obrázků), zařazuje různé obrázky pod nadřazené pojmy, vyjmenuje slova patřící do jedné kategorie (květiny, ovoce, zelenina, lesní zvířata apod.), prozatím nevyšetřeno

3.4 Porozumění

a) Porozumění slovům	... z 8	d) Porozumění příkazům	... ze 4
b) Porozumění větám	... ze 4	e) Manipuluje předmětem dle instrukce	... ze 4
c) Porozumění otázkám	... z 8	f) Identifikuje "předmět" dle popisu	... ze 4

prozatím nevyšetřeno

4. MORFOLOGICKO – SYNTAKTICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

4.1 Rozlišuje mezi singulárem a plurálem: ano, ne, prozatím nevyšetřeno

4.2 Skloňuje: ano, ne, prozatím nevyšetřeno

4.3 Do příběhu doplní slovo ve správném tvaru: ano, ne, prozatím nevyšetřeno

4.4 V řeči: vývojový dysgramatismus, bez dysgramatismu, dysgramatismus

5. FONETICKO – FONOLOGICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

Výslovnost:

A	E	I	O	U	AU	OU	P	B	M	J	K	G	II	CI	V	F	N	D	T	L	Ň	Ď	Ť	Č	Š	Ž	C	S	Z	R	Ř		

Celková srozumitelnost: dobrá, snížená, řeč nesrozumitelná

Dýchání: nosem, ústy

Nazalita: norma, zvýšená, snížená

Hlas: norma, silný, slabý

Tempo řeči: norma, zrychlené, zpomalené

Plynulost: ano, ne

6. PRAGMATICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

V komunikaci preferuje: ZJ, orální řeč, kombinace ZJ a orální řeči

Kontakt navazuje: bez obtíží, s obtížemi

Na otázky: reaguje dostatečně rychle, reaguje s latencí, nereaguje

Odpovědi jsou: správné, nesprávné

V komunikaci je: aktivní, sám/sama iniciuje konverzaci, pasivní

Jeví známky psychomotorického neklidu: ano, ne

Známky narušeného koverbálního chování: nepřirozené pohyby hlavy, vyhýbá se zrakovému kontaktu, dotýká se očí, dotýká se úst, dotýká se vlasů, grimasy, nepřirozená gestikulace

7. VYŠETŘENÍ ŘEČOVÝCH ORGÁNŮ

7.1 Stav řečových orgánů: výměna dentice, zkrácená podjazyková uzdička, vada skusu, gotické patro,
 makroglosie, mikroglosie, jiné

7.2 Oromotorika: v normě, oslabená - neovládá cviky č.

8. VNÍMÁNÍ PROSTORU

8.1 Pravo-levá orientace na vlastním těle: ovládá, ovládá částečně, neovládá, prozatím nevyšetřeno

8.2 Pravo-levá orientace (umístění předmětu): ovládá, ovládá částečně, neovládá, prozatím nevyšetřeno

8.3 Předložkové vazby (před, za, pod, nad, vedle, mezi): ovládá, ovládá částečně, neovládá, prozatím nevyšetřeno

8.4 Dvě kritéria (nahore – vpravo, dole – vlevo apod.): ovládá, ovládá částečně, neovládá, prozatím nevyšetřeno

8.5 Pořadí (první, poslední, hned za, hned před, uprostřed): ovládá, ovládá částečně, neovládá, prozatím nevyšetřeno

9. MOTORIKA, GRAFOMOTORIKA, KRESBA

9.1 Hrubá motorika: jeví se v normě, zjevné nedostatky v oblasti IIM

9.2 Jemná motorika: otevře dlaň postupně po jednom prstu, dotkne se bříškem každého prstu na ruce bříška palce,

dotkne se bříškem ukazováku každého bříška prstu, prozatím nevyšetřeno

9.3 Grafomotorika: jeví se v normě, zjevné nedostatky v oblasti grafomotoriky

9.4 Vizomotorika: překreslování tvarů, dokreslování obrázků

9.5 Úchop:

Správný (vyvinutý)

Fyziologický (ve vývoji): dlaňový, dlaňový s palcem nahore, dlaňový s palcem dole, špetkový

Nesprávný:

příliš nízko, příliš vysoko, hrstičkový, špetkový se silným přítlakem na psací náčiní,

špetkový se sevřenými prsty v dlani, s vysoko položeným ukazováčkem,

s palcem přes psací náčiní, klarinetový úchop,

cigaretový

10. POZNÁMKY, JINÁ DOPLŇUJÍCÍ VYŠETŘENÍ APOD.

Lingovy zvuky – test

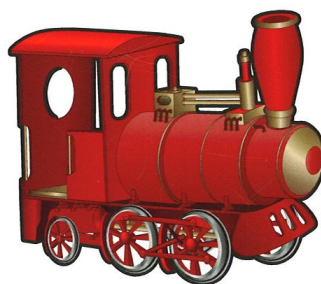
a

N33963F ISS1 AUG09

Lingův zvuk „a“

u

N33963F ISS1 AUG09

Lingův zvuk „u“

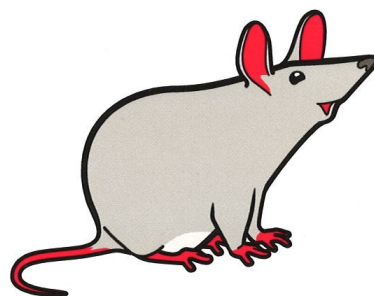
m

N33963F ISS1 AUG09

Lingův zvuk „m“

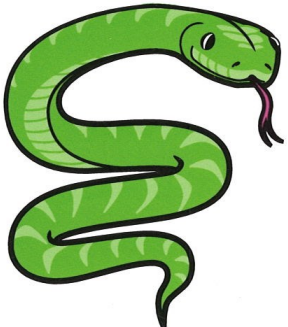
i

N33963F ISS1 AUG09

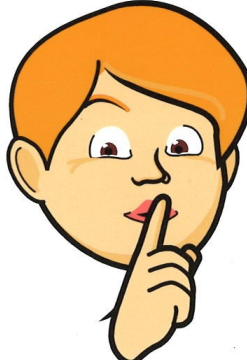
Lingův zvuk „i“

S

N33963F ISS1 AUC09 Lingův zvuk „s“

š

N33963F ISS1 AUC09 Lingův zvuk „š“

Použijte formulář pro každodenní kontrolu

Jméno _____ Datum _____

CI Sluchadlo CI + sluchadlo Vzdálenost _____

Úroveň hlasitosti _____ V tichu nebo hluku _____

1. týden	m	a	i	u	š	s
Pondělí						
Úterý						
Středa						
Čtvrtek						
Pátek						
Sobota						
Neděle						
2. týden	m	a	i	u	š	s
Pondělí						
Úterý						
Středa						
Čtvrtek						
Pátek						
Sobota						
Neděle						
3. týden	m	a	i	u	š	s
Pondělí						
Úterý						
Středa						
Čtvrtek						
Pátek						
Sobota						
Neděle						
4. týden	m	a	i	u	š	s
Pondělí						
Úterý						
Středa						
Čtvrtek						
Pátek						
Sobota						
Neděle						

N34374F ISS1 MAY10

6 Lingových zvuků

Šest Lingových zvuků reprezentuje různé řečové zvuky od nízkých do vysokých frekvencí. Pomáhají testovat sluch vašeho dítěte a kontrolovat, jestli dostává plný rozsah zvuků, které jsou důležité pro učení jazyka.

m

a

i

u

š

s

Co je test šesti Lingových zvuků?

Test šesti Lingových zvuků byl vyvinut jako rychlý a snadný test, který mohou používat rodiče a specialisté ke kontrole sluchu jejich dítěte. Test ověřuje, že dítě slyší (**detekce**) a zároveň rozpoznává každý zvuk (**identifikace**) po celé šířce různých řečových frekvencí.

Testem také zjišťujeme, zda kochleární implantát účinně pracuje.

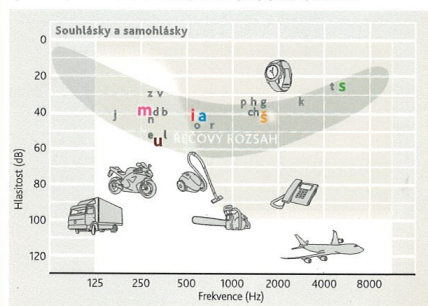
Hear now. And always. **Cochlear™**

Proč právě těchto šest zvuků?

Šest Lingových zvuků jsou zvlášť vybrané zvuky, které je vyskytují na určitých frekvencích.

Lingův zvuk	Frekvence
m	„m“ je zvuk nízké frekvence a pokud jej vaše dítě neslyší, je pravděpodobně, že nemá dostatečný přístup k informacím o nízkých frekvencích, které jsou důležité pro vývoj řeči s normální intonací a bez chyb se samohláskami.
u	„u“ poskytuje informaci o nízkých frekvencích
i	„i“ má informaci o některých nízkých a některých vysokých frekvencích
a	„a“ je ve střední frečové pásmo
š	„š“ je v mírně vysokých frekvencích řečového pásma
s	„s“ je ve velmi vysokých frekvencích řečového pásma

Na grafu je znázorněno šest Lingových zvuků spolu s ostatními zvuky na audiogramu. Ten ukazuje jak frekvence, tak hlasitost každého zvuku. Doporučujeme vám, abyste si nechali od svého specialisty vysvětlit podrobnosti o audiogramu a jak jej interpretovat.

Jak používat test

Vyslovujete každý zvuk zvlášť a v nahodilém pořadí, abyste přešli tomu, že vaše dítě bude předpovídat nebo hádat, o který zvuk se jedná podle toho, v jakém pořadí je prezentován.

Ze začátku říkejte zvuky ze vzdálenosti asi 20 cm od mikrofonu vašeho dítěte. Ujistěte se, že je v okolí klid a ticho.

Jakmile vaše dítě spolehlivě odpovídá na zvuky z této vzdálenosti, zvyšte jí na 1 m, potom 2 m, až 3 m.

- 2 m je vzdálenost obvyklá při konverzaci dvou osob.
- 3 m je vzdálenost obvyklá při konverzaci více než dvou osob.

Používejte normální hlasitost mluvené řeči a sedte vedle nebo za dítětem, abyste zajistili odpověď pouze na sluchové podněty. Když dítě odpoví (zareaguje úsměvem, otočí se nebo ztichne), pochvalte jej („Tys to slyšel!, Výborně!“)

Pokud vaše dítě na daný zvuk nereaguje, zkuste jej zopakovat se stejnou hlasitostí, ale delší. Když neodpoví ani podruhé, zkuste další zvuk. Udělejte si poznámku do tabulky Lingových zvuků a poraďte se o problému s vaším specialistou.

Používejte formulář pro každodenní kontrolu.

Zaznamenávejte si informace o vašem dítěti a kontrolujte na konci každého měsíce.

V horní části formuláře uveďte jméno dítěte, typ jeho sluchové pomůcky (CI, sluchadlo, CI+sluchadlo nebo 2x CI), vzdálenost a podmínky testování (ticho, hluk).

Pro záznam odpovědi dítěte použijte následující symboly:

X = detekce ✓ = správná odpověď (rozpoznání) – = žádná odpověď

Pokud vaše dítě určí nesprávný zvuk, zaznamenejte, který to byl. Také si poznamenejte, když bylo třeba zvuk zopakovat.

Reference: Ling, D. (2002) Speech and the Hearing Impaired Child (2nd ed.) Washington, DC: A. G. Bell Association for the Deaf and Hard of Hearing.

3.2 Zrakové vnímání a jeho vztah k odezírání

Jelikož zrak je kompenzační složkou pro sluchově postižené dítě, je žádoucí cvičit a posilovat zrakové vnímání již od raného věku dítěte. Učíme tím dítě i odezírat.

Ale také individuálně u každého SP jedince zrakové vnímání umět posoudit vzhledem ke vztahu v diagnostickém procesu. Zpočátku se jedná o *primární neboli globální odezírání*. Dítě při odezírání jednoduchých slov dokáže porozumět, aniž by samo slovo říkalo.

Slovníkové nebo lexikální odezírání se vyvíjí postupně, až dítě mluví (používá komunikační kód). Tehdy dochází k asociacím a spojení si faciálního zobrazení slova s proprioreceptivním vjemem artikulovaných hlásek a konkrétním jevem.

V konečném stádiu jakéhosi vývoje procesu odezírání dochází k určitému *zobecnování, integraci, spojování ve vyšší celky (kategorizaci)* a následně k pochopení obsahu sdělovacího s možností doplňovat do obsahu to, co se nezachytilo odezíráním.

Při odezírání využívá sluchově postižený jedinec podpůrné složky jako jsou *neverbální komunikace, gestikulace, mimika*. Pro rozvíjení zrakového vnímání, zejména v MŠ existuje celá řada didaktických pomůcek (hračky, obrázky, identické dvojice, které se liší různými distinktivními znaky; vyhledávání a rozlišování rozdílů; rozlišování tvarů, skládání celku z částí atd.).

DALŠÍ ZDROJE

DOLEŽALOVÁ, L., HORÁKOVÁ, R., 2017. *Speciálněpedagogická diagnostika surdopedická*. Onlive verze: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2021/SPk529/111217934/Specialpedagogicka_diagnostika_surdopedicka_Dolezalova_Horakova.pdf

FIKAROVÁ Táňa, KRATOCHVÍLOVÁ Jana, SYSLOVÁ Zora, *Speciálně-pedagogická diagnostika surdopedická*. Portál, Praha. 2018 (1.) - brož., 128 str. EAN: 9788026213246 ISBN: 978-80-262-1324-6.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jmenujte a popište vhodné diagnostické materiály, které lze využít pro diagnostiku dítěte se SP v MŠ.
 2. Nalézáme v ČR dostačující diagnostický materiál pro vyšetření dítěte se SP?
 3. Jsou všechny standardizované diagnostické materiály vhodné pro vyšetření u dětí se sluchovým postižením?
 4. Jaká omezení využitelnosti jsou u diagnostických materiálů při vyšetření dětí se SP nejzásadnější?
-

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

1. Jaké pomůcky komerční či vlastní výroby byste využili k diagnostice vnímání prostoru/prostorových představ u sluchově postiženého dítěte?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kapitola nabízí přehled a možnosti využití diagnostických nástrojů u dětí předškolního věku se sluchovým postižením z hlediska speciálně-pedagogického a psychologického vyšetření. Ve školském poradenském zařízení – SPC. V ČR není mnoho standardizovaných diagnostických materiálů, které by se mohly použít pro cílovou skupinu – sluchově postižené dítě/žák. Proto se k vyšetření jednotlivé subtesty z baterií přizpůsobují. U těžce sluchově postižených jedinců s komunikačním módem ZJ se při vyšetření mnohdy baterie určené pro intaktní populaci objektivně ani nemohou využít.

4 SPECIÁLNĚ-PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA U SP ŽÁKŮ NA ZŠ

Speciálně – pedagogická diagnostika u žáků na ZŠ, zejména na 1. stupni ZŠ se nikterak zvlášť neliší od SP diagnostiky v na konci předškolního věku. Pokud ŠPZ navrhuje a doporučuje dítěti v předškolním věku vhodnou vzdělávací instituci, vyšetření se bude týkat jak speciálně-pedagogického vyšetření, tak i psychologického. Toto komplexní vyšetření je podkladem k závěrům pro zákonného zástupce, který se rozhoduje, jakou ZŠ bude jeho dítě navštěvovat. Standardizovaných diagnostických materiálů k vyšetření školní věkové kategorie SP žáků je rovněž poskrovnu. Využívají se diagnostické testové baterie pro intaktní populaci a záleží vždy na speciálním pedagogovi a psychologovi, jak dané diagnostické materiály uchopí a použije

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Třetí kapitola nám poskytuje přehled a možnosti se seznámit s diagnostickými materiály využívanými na 1. a 2. stupni ZŠ u žáků se sluchovým postižením z hlediska jejich dostupnosti v ŠPZ-SPC. Nabízí nám informace o nutnosti SP vyšetření za účelem zjišťování účinnosti a potřebnosti doporučených podpůrných opatření a speciálně-pedagogických a psychologických intervenčních postupů pro účely vzdělávání žáků na ZŠ.

CÍLE KAPITOLY

Kapitola čtvrtá si klade za cíl:

- Mít přehled o adekvátních diagnostických materiálech pro potřeby speciálně-pedagogického vyšetření u SP žáků ve ŠPZ-SPC z hlediska stupně sluchového postižení
- umět poskytnout odpovídající komplexní přístupy diagnostiky pro žáky se SP postižením a jejich rodiče v rámci zaškolení dětí se SP
- samostatně aplikovat speciálně-pedagogické diagnostické postupy se zaměřením na dítě/žáka se sluchovým postižením

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

3 hodiny

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Speciálně-pedagogická diagnostika; emoční vývoj dítěte, sociální vývoj dítěte, kognitivní vývoj dítěte; standardizované/nestandardizované metody vyšetření; psychologické vyšetření a psychologické testové baterie

4.1 Školní zralost

Diagnostiku školní zralosti u dětí se sluchovým postižením provádí zpravidla speciální pedagog a psycholog. Vzhledem ke skutečnosti, že ne každé sluchově postižené dítě se v rámci docházky do MŠ kompenzuje ve všech oblastech posuzovaných pro školní zralost, bývá odklad školní docházky efektivním řešením například i k dosažení určité, požadované úrovně komunikačních schopností dítěte před nástupem do ZŠ.

Při speciálně-pedagogickém vyšetření se zjišťuje, zda dítě má adekvátní úroveň a schopnosti ve:

- Slovní zásobě; komunikačních schopnostech
- sluchovém vnímání a paměti
- Zrakovém vnímání a paměti
- Matematických představách
- Prostorových a časových představách
- Motorice, grafomotorice, kresbě
- Pracovní připravenosti

Psychologické vyšetření se orientuje na oblasti:

- Intelekt dítěte
- Kognitivní schopnosti
- Emočně-sociální oblasti; sebeobsluže
- Pracovní připravenost

Při psychologickém vyšetření školní zralosti lze využít testové baterie WISC-III, Stanfordský Binetův inteligenční test, SON-R, Raven, TSI. Pro posouzení percepčních schopností je to reverzní test, test Frostigové, zkouška sluchové analýzy a syntézy, test fonematičké diference.

Předškolní děti se sluchovým postižením, pokud jsou intenzivně připravovány k nástupu do ZŠ rozvíjejí ponejvíce slovní zásobu. Různí autoři se shodují, že dítě mezi věkem tří až šest let má slovní zásobu okolo tři tisíce slov. U dětí se SP představuje slovní zásoba menší číslo. Záleží na mnoha faktorech, o kterých bylo pojednááno výše.

I sluchově postižené děti mohou mít patlavost – dyslálii nebo i kombinaci dalších diagnóz se svou primární vadou.

V následující části textu se můžeme seznámit s diagnostickými nástroji i vyšetřovanými oblastmi při speciálně-pedagogickém vyšetření u žáka se SP na 1. stupni ZŠ.

Diagnostika SPC surdo - školní věk - 1. stupeň ZŠ

Jméno a příjmení dítěte:	Datum narození:	Věk:	Datum vyšetření:
--------------------------	-----------------	------	------------------

1. SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

1.1 Orientační vyšetření sluchu hlasitou a šeptanou řečí dle Odstrčilíkové

P hlasitě	Realizace	P hlasitě	Realizace	L hlasitě	Realizace	L hlasitě	Realizace
1	AUTO	1	ŽELEZO	1	VOLÁ	1	ČEPICE
2	BALÓN	2	ŠAŠEK	2	BOTA	2	KOČKA
3	HOUBA	3	ZAJÍC	3	DOMOV	3	KONEČNĚ
4	OKO	4	KYTICE	4	KLUK	4	TISÍC
5	LOPATA	5	ČÍSLICE	5	VOLNO	5	SILNÝ
6	HAD	6	ŠEST	6	DUB	6	KOČIČKA
7	VLAK	7	CELÝ	7	UMĚNÍ	7	SNĚŽENKY
8	BUBEN	8	CESTA	8	NOHA	8	MĚSÍC
9	BÁBA	9	KYSELÝ	9	DOBA	9	LODIČKA
10	KOLO	10	CITLIVÝ	10	LOV	10	KOLOBĚŽKA
P šeptaně	Realizace	P šeptaně	Realizace	L šeptaně	Realizace	L šeptaně	Realizace
1	LAMPA	1	SLUNÍČKO	1	VEM	1	ŠUSTÍ
2	VODA	2	MISTIČKA	2	CHOV	2	ŠNEK
3	HŮL	3	DOMEČEK	3	OLOVO	3	CIZÍ
4	HOLKA	4	HOUSKA	4	POPEL	4	VLEČKA
5	PTÁK	5	MYŠ	5	VLEK	5	LŽICE
6	KŮŇ	6	ČÁP	6	CHLUP	6	SYSEL
7	CHLĚB	7	VĚŽ	7	KVĚT	7	SYČÍ
8	OKNO	8	ŽÁBA	8	HLUK	8	SKLENICE
9	DĚDA	9	ŠEPTÁ	9	OKNO	9	KOLEČKO
10	BANÁN	10	KOŠILE	10	VOLNO	10	ŽÍZEŇ

Vzdálenost v metrech při orientačním vyšetření sluchu hlasitou a šeptanou řečí

	SE SLUCHADLEM (vzdálenost v metrech)		BEZ SLUCHADLA (vzdálenost v metrech)	
	hlasitá řeč	šepot	hlasitá řeč	šepot
Pravé ucho				
Levé ucho				

Sluchadlo: nosí stále, nenesí, nosí dle potřeby

Reakce na zvuk bubnu flétny do vzdálenosti ... metrů

1.2 Fonemický sluch (škodová)

1. nitě – dítě	6. tudy – dudy	11. muška – myška	16. zeď – sed'	21. vana – vata	26. buben – pupen
2. kos – kus	7. kape – kope	12. mrak – drak	17. Kuba – kupa	22. pálí – balí	27. houby – houpy
3. koza – kosa	8. chata – vata	13. Líba – lípa	18. duha – tuha	23. tužka – taška	28. pes – les
4. míč – rýč	9. pije – bije	14. sud – sad	19. kope – koupe	24. zívá – dívá	29. cop – cep
5. mává – dává	10. veze – vede	15. salám – salát	20. koupe – houpe	25. jáma – máma	30. muška – tužka

1.3 Sluchová diferenciacie (Matějček) – zácvičné dvojice slov: truf–traf, klaš–klaš, slem–slek

drem–drem		tres–dres		zlní–zlní	
hrep–chrep		tír–tyrp		mreš–mreč	
fraš–flaš		nýsl–nísl		vošl–vočl	
žlaf–šlaf		vly–vly		kjam–kjan	

1.4 Sluchová analýza a syntéza slov (Matějček)

Sluchová analýza	Body	Sluchová syntéza	Body
pes		rak	
voda		koza	
ulice		mrak	
cibule		opice	
jediný		chroust	
švestka		petržel	
pstruzi		pohádky	
kukačka		bouračka	
pospíchá		stříbrný	
košťátko		strašidlo	
princezna		bratříček	
traktorista		příležitost	
BODŮ CELKEM		BODŮ CELKEM	

1.5 Sluchová paměť

máma	buben	voda	oko	bota
kotě	vaří	bonbon	chata	pivo
banán	myš	mává	pes	paní
táta	fouká	sýr	jede	koza
lampa	had	auto	ryba	motýl

1.6 Opakování vět (Mikulajová, Grimmová)

	Přepis odpovědi	1/0/N
1. Je to košťátko milé?		
2. Jirka nabízí dětem čokoládu.		
3. Dnes není pěkné počasí.		
4. Martin byl včera u své tety.		
5. Píchněš se do prstu!		
6. Pes byl přivázaný na řetězu.		
7. Nestoupej do kaluže!		
8. Máma má hodně praní, žehlení a vaření.		
9. Hraje si s Maruščinou panenkou.		
10. Radši bych byl měl velké auto.		
BODŮ CELKEM		

1.7 Reprodukce verše: 1. 2. 3. 4. 5. ano, ne, částečně

1.8 Postupně rozšiřovaná věta: počet zapamatovaných vět:

1.9 Porozumění krátkému textu (Klenková, Kolbábková): ano, ne, částečně

1.10 Rytmizace, určení první a poslední hlásky ve slově

dům	kolo	kočka	lopata	motorka	lokomotiva
-----	------	-------	--------	---------	------------

- Vytleská slabiky: ano, ne
- Určí první hlásku ve slově: ano, ne
- Určí poslední hlásku ve slově: ano, ne

2. ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

Barvy: třídí barvy, na pokyn ukáže, pojmenuje

Figura na pozadí: vyhledá předměty na pozadí, odliší 3 překrývající se obrázky, odliší 3 překrývající se obrázky různé linie

Zraková diferenciacie: odliší jiný obrázek v řadě, vyhledá 2 stejné obrázky v řadě

Zraková paměť: pamatuje si obrázky ze..... obrázků

3. LEXIKÁLNĚ – SÉMANTICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

Otázky: "Kdo je to?", "Co je to?"

Pojmenuje obrázky: ano, ne

Porozumění instrukci: ano, ne, částečně

Kategorizace: tvoří nadřazené pojmy (označí jedním slovem skupinu obrázků),

vyjmenuje slova patřící do jedné kategorie (zvířata, jídlo, dopravní prostředky, oblečení apod.)

4. MORFOLOGICKO – SYNTAKTICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

4.1 Zkouška jazykového citu (Žlab, Matějček)

4.2 Schopnost vyjadřování (popis dějového obrázku): odpovídá jednoslovně na otázky dospělého,
 popíše obrázek jednoduchými větami,
 popíše obrázek rozvinutými větami,

5. FONETICKO – FONOLOGICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

Výslovnost:

A	E	I	O	U	AU	OU	P	B	M	J	K	G	H	CH	V	F	N	D	T	L	Ň	Ď	Ť	Č	Š	Ž	C	S	Z	R	Ř		

Celková srozumitelnost: dobrá, snižená, řeč nesrozumitelná

Dýchání: nosem, ústy

Nazalita: norma, zvýšená, snižená

Hlas: norma, silný, slabý

Tempo řeči: norma, zrychlené, zpomalené

Plynulost: ano, ne

Specifické asimilace sykavkové (Novák): ano, ne

Babička suší švestky. Na střeše sedí špačci. Cvrčci cvrčí na strništi. Štáva zažene žízeň. Sestra Sáša jí sušenky. To je štěstí v neštěstí. Uviděla jsem v lese syčícího hada.

Specifické asimilace tvrdých a měkkých slabik (Novák): ano, ne

Nyní budou prázdniny. Toník se stydí lidí. Hajný nosí zelený klobouk. Hanička má stříbrný prstýnek. Týden má sedm dní.

Artikulační neobratnost (Novák): ano, ne

Nebezpečný automobilista. První pražská paroplavba. Helikoptéra. Poddůstojník. Nejnešťastnější. Nebezpečné dobrodružství. Nosorožec je nejnebezpečnější zvíře Afriky.

6. PRAGMATICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

Slovní zásoba (orální řeč): průměrná, podprůměrná, velmi slabá, nedostačující

Řečová produkce

- Orální řeč: ano, ne, částečně
- Odezírání: ano, ne, dle potřeby
- Znakový jazyk: ano, ne, částečně
- Prstová abeceda: ano, ne

7. VYŠETŘENÍ ŘEČOVÝCH ORGÁNŮ

Stav řečových orgánů: výměna dentice, zkrácená podjazyková uzdička, vada skusu, gotické patro, makroglosie,
 mikroglosie, jiné

Oromotorika: v normě, oslabená - neovládá cviky č.

OTÁZKY

1. Jaká kritéria školní zralosti posuzujeme u dítěte se sluchovým postižením?

2. Na co se zaměřuje speciální pedagog/psycholog při vyšetření dítěte před zaškolením? Uveďte nejdůležitější oblasti speciálně-pedagogické diagnostiky v tomto věku.
-

4.2 Jazykové roviny řeči a matematické schopnosti

V diagnostice žáků se SP na 1. stupni ZŠ nás zajímá především úspěšnost zvládnutí čtení, psaní a početních operací.

Speciální pedagogové se zaměřují na úroveň jazykových dovedností a možný dopad úrovně jazykových dovedností na výkony v naukových a odborných předmětech. K diagnostice jsou využívány standardizované testy i nestandardizované testové materiály jako jsou například uvedeny ve výše uvedeném tiskopisu SPC pro potřeby diagnostiky u SP žáků na 1. stupni ZŠ.

Také lze použít na 1. stupni ZŠ při vyšetření například *Diagnostiku schopností a dovedností v oblasti čtení* autorky Jiřiny Bednářové a týmu pracovníků PPP Brno. Byly vytvořeny varianty pro 1.–2. a 3.–4. ročník ZŠ. Baterie není modifikována pro žáky se SP, ale můžeme z ní při diagnostice vycházet u mladších i starších žáků se sluchovým postižením.

Testová baterie obsahuje dílčí testy pro čtení – čtení slabik, souvislého textu, bezobsažného textu, čtení s porozuměním; testy psaní – diktát, přepis; fonologické uvědomování, sluchová diferenciaci, analýza a syntéza, fonologická manipulace; testy pro zrakovou diferenciaci – rozlišení shodných a neshodných dvojic, vyhledání shodných tvarů s vizuální oporou, bez vizuální opory a testy pro prostorovou orientaci.

Posuzujeme-li schopnosti ve foneticko-fonologické jazykové rovině řeči a jazyka (analýzy a syntézy) u žáků se SP, zda zvládají rozlišovat zvuky mluvené řeči, vybíráme si některé z percepčních testů (*Hodnocení fonetického rozlišování – Škodová, Michek, Test W-M*). Vhodným materiálem nejen k intervenci, ale i k diagnostice může být *Pavučinka*, která obsahuje cvičení sluchového vnímání a rozlišování délky samohlásek, slabik dy–di, ty–ti, ny–ni a rozlišování sykavek ostrých a tupých (viz kapitola 2).

Diagnostický nástroj pro *zjišťování matematických schopností* autorky J. Bednářové a týmu pracovníků PPP Brno, kde jsou opět varianty pro 1.–2. a 3.–4. ročník ZŠ můžeme také využít u SP žáků. Testová baterie obsahuje numerace s čísly – porovnání množství, doplňování chybějících čísel, určení následujících čísel apod.); základní číselné operace – dopočet prvků s oporou o názor, dočítání do čísla 10, odčítání od čísla 10, základní číselné operace; aplikace základních číselných operací – doplnění znaků operací, přiřazení operace, tvoření slovních úloh, vytvoření slovní úlohy bez názoru.

Další diagnostický materiál českých autorů Pavla Traspeho a Ivany Skalkové – *DISMAS* (Diagnostika struktury matematických schopností) lze využít k vyšetření rozvoje základních matematických schopností. Je vhodný pro použití již v předškolním věku a během 1. stupně základní školy nebo i na 2. stupni ZŠ (6.–9. ročník) u dětí s obtížemi v matematice. Jedná se o pět subtestů které obsahují číselné řady, představy čísel, matematické pojmy, operační představy a automatizace.

Žáci se sluchovým postižením mohou mít v matematických schopnostech obtíže s porozuměním, zejména například u slovních úloh. I žáci se SP mohou mít obtíže typu specifických poruch učení (SPU).

Diagnostika SP žáků vyžaduje komplexní přístupy. V případech neúspěšnosti ve vzdělávání žáka se SP je vhodné vycházet i z pozorování ve třídě při vyučování, z dotazníků určeným pedagogům, věnovat i pozornost domácí přípravě. Vyhodnocení nastavených podpůrných opatření ze strany ŠPZ – SPC se provádí zpravidla jeden krát ročně. Pokud jsou příčiny školního neúspěchu výrazné lze po cílené diagnostice doporučit nová podpůrná opatření s doporučením úpravy obsahu vzdělávání nebo rozvolnění učiva s využitím didaktických pomůcek v maximální míře.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Písemně zpracovaný úkol zašle student vyučujícímu:

Doplňte tabulku s kategoriemi jazykových rovin řeči, ve kterých uvedete rozdíly v úrovních a možných nedostatcích u dítěte/žáka intaktního a dítěte/žáka se sluchovým postižením v době zaškolení.

Jazykové roviny řeči	Dítě/Žák intaktní	Dítě/Žák se sluchovým postižením
Lexikálně-sémantická jazyková rovina řeči		
Foneticko-fonologická jazyková rovina řeči		
Morfologicko-gramatická jazyková rovina řeči		

Pragmatická jazyková rovina řeči		
Suprasegmentální jazyková rovina řeči		

Psychologické vyšetření u žáků se SP na základní škole posuzuje závislost inteligence na školní úspěšnosti.

Například test WISC-III (Wechsler Intelligence Scale) je metoda pro děti od 6. do 16. let. Jde o revizi testu, vydanou v roce 1991. Sestává ze dvou skupin úloh – verbálních a neverbálních, které po vyhodnocení umožňují převod na standardní skóry, stanovení profilu rozumových schopností a určení poměru mezi verbální a neverbální složkou intelektu. Mezi verbální úlohy patří *subtest vědomostí*, který zachycuje všeobecný vědomostní přehled dítěte, míru obecné informovanosti.

Subtest porozumění je orientován na porozumění sociálním situacím a schopnosti pochopit realitu a přiměřeně na ni reagovat, tzv. „sociální úsudek“. Tato zkouška může být obtížná pro děti s vadami sluchu, jelikož vyžaduje souvislejší verbální produkci. *Z dalších subtestů jsou to počty, početní úlohy*, které dítě řeší z paměti; *subtest podobnosti* zachycuje pružnost myšlení a práci s pojmy. *Slovníková zkouška* zhodnocuje obsahovou úroveň řeči, jazykových schopností, informovanosti, dlouhodobé paměti a učení. Na závěr testu je opakování čísel – verbální provedení úkolu.

K neverbálním úlohám patří *doplňování obrázků*, zachycující schopnost konkrétního neverbálního úsudku, vizuální paměť, zrakovou percepci. *Řazení obrázků* odráží neverbální sociální úsudek, koncentraci pozornosti. *Subtest kostky* hodnotí logické myšlení, kvalitu zrakového vnímání. *Skládky* zachycují praktický úsudek, kvalitu zrakové percepcie a představivosti, zručnost.

K doplňujícím neverbálním subtestům se řadí *kódování*, zaměřené na asociační učení a vizuomotorickou koordinaci. *Bludiště* odráží neverbální úsudek a zrakové vnímání. Test se osvědčuje zejména při posuzování mentální úrovně již zaškolených dětí, při výukových obtížích.

PRO ZÁJEMCE

Dynamická diagnostika a její uplatnění ve školské poradenské praxi.

Možnosti uplatnění dynamického přístupu na jednotlivých pracovištích se značně liší vzhledem k potřebám klientely i možnostem samotného pracoviště. Vždy je však možné volit dynamický přístup jako alternativu a využívat mnohé přínosy, které tento přístup nabízí. Jde zejména o následující:

- filozofie přemýšlení o dětech, o jejich přístupu k řešení úkolu, o jeho zvládnutí
- využití zkušenosti zprostředkovaného učení
- dynamický přístup je užitečnou alternativou (nejenom) ke komplexním testům intelektových schopností
 - uplatňování přístupu značně podporuje navázání kontaktu s klientem – umožňuje totiž projevit hlubší zájem o klienta, jeho proces myšlení a prožívání, vede nás k podpoře klienta, a tím k jeho prožitku úspěchu. Tím podporujeme motivaci klienta a vytváříme platformu pro další spolupráci
 - nezbytná teoretická znalost může sloužit jako nástroj reflexe vlastní (diagnostické a poradenské) práce
 - kognitivní mapa jako východisko pro analýzu diagnostického materiálu (analýza testu a jeho jednotlivých položek)
 - uplatňováním analytického přístupu k používaným diagnostickým nástrojům i sledování práce klienta získáváme bohaté diagnostické informace
 - analýza a interpretace výsledků dítěte – zejména sledování deficitních kognitivních funkcí, poskytované (potřebné) míry zprostředkování a charakteru zprostředkujících intervencí; zjišťovaný potenciál k růstu
 - prostřednictvím zprostředkování a sledování reakcí klienta můžeme lépe mapovat klientovu potřebu podpůrných opatření
 - podněty pro zpracování zprávy z vyšetření a doporučení
 - dynamický přístup nabízí uchopitelný a srozumitelný koncept stylů/strategií učení

Dynamický přístup pro každodenní poradenskou praxi přináší také další inspiraci například: osvědčuje se vysvětlovat dítěti (klientovi) cíl předkládaných testů; umožnit rodičům, aby byli přítomni při realizaci vyšetření. Mohou tak přímo pozorovat systém práce s jejich dítětem a následovat jej také v domácím prostředí; průběžně i na konci vyšetření poskytovat klientovi zpětnou vazbu, a pomáhat mu tak uvědomit si, co nového se během vyšetření

naučilo; ukazovat i samotnému klientovi dosažené výsledky, tedy jeho potenciál k učení a možnosti, které má před sebou; uzpůsobovat každé vyšetření na míru konkrétnímu klientovi; v rámci realizovaného vyšetření vždy zajistit, aby klient zažil úspěch; klást důraz na propojení diagnostiky a intervence.

Zdroj: LUCKÁ, Barbora, CHADIMOVÁ, Lucie a kolektiv 2019. *Metodika ke kurzu „Využívání dynamicko-diagnostického přístupu v poradenské praxi.“* Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), Weilova 1271/6, 102 00, Praha 10. ISBN 978-80-7481-252-1.

OTÁZKY

1. Jakou problematiku ověřuje při vyšetření speciální pedagog u žáka se sluchovým postižením na ZŠ?
 2. Co je předmětem psychologického vyšetření u žáka se SP na ZŠ?
 3. Domníváte se, že je dynamická diagnostika přínosná? Kdy ji lze využít ve speciálně-pedagogické poradenské praxi?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Čtvrtá kapitola reflektuje na diagnostické materiály pro potřeby speciálně-pedagogického vyšetření z hlediska sluchového postižení a na potřebu komplexního přístupu. Seznamuje čtenáře s komparativním pohledem v oblasti využití diagnostických materiálů, zejména v oblasti sluchové percepce v ČR a zahraničí.

Kapitola nabízí také praktické informace k použití vhodných diagnostických materiálů a baterií v školské poradenské praxi.

5 SPECIÁLNĚ-PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTICKÉ MATERIÁLY PRO ŽÁKY SE SP NA SŠ

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Pátá kapitola přináší informace k diagnostickým materiálům a testovým bateriím, která jsou vhodná pro speciálně-pedagogické vyšetření u jedinců se SP na SŠ.

Již bylo zmíněno, že se v ČR nevyskytují standardizované baterie pro konkrétní skupinu jedinců se sluchovým postižením. V praxi se využívají standardizované baterie, které jsou koncipovány a standardizovány pro intaktní populaci. Nejčastěji se využívají jednotlivé subtesty, které mohou danou a sledovanou problematiku u jedince se SP nejlépe vystihnout v kvalitativním a kvantitativním hodnocení. Vyžaduje to zkušené speciální pedagogy a psychology, kteří dokážou posoudit objektivitu sledovaných jevů na základě vybraných testových, diagnostických materiálů.

CÍLE KAPITOLY

Kapitola si klade za cíl

- Mít přehled o adekvátních diagnostických materiálech pro potřeby speciálně-pedagogického vyšetření u SP žáků ve ŠPZ-SPC z hlediska stupně sluchového postižení na SŠ
 - umět poskytnout odpovídající komplexní přístupy pro žáky se SP postižením a jejich rodiče v rámci profesní orientace a výběru vhodné vzdělávací instituce (SŠ, SOU)
 - samostatně aplikovat speciálně-pedagogické diagnostické postupy se zaměřením na dítě/žáka se sluchovým postižením na střední škole
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

3 hodiny

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Speciálně-pedagogická diagnostika surdopedická, testové baterie, diagnostické materiály, profesní orientace žáka; komplexní vyšetření

5.1 Speciálně-pedagogická vyšetření, psychologické aspekty

Již v distanční opoře jste měli možnost se seznámit s důležitostí profesní orientace u žáků se sluchovým postižením, zejména na konci školní docházky do ZŠ. Profesní orientace každého žáka/žákyně na ZŠ je podmíněna určitými kritérii a faktory.

Prvním kritériem je osobnostní charakteristika žáka/žákyně (zájmy, znalostmi, dovednostmi a vlastní motivací v otázce budoucího studia). Druhé kritérium je racionální zhodnocení možností dalšího profesního uplatnění. Třetím kritériem by měly být kognitivní schopnosti žáka/žákyně, zda bude dosahovat v průběhu vzdělávání na SŠ, SOU optimální úspěšnosti.

Při komplexním vyšetření v poradenském zařízení – SPC se jmenovaná kritéria hodnotí společně s dosaženými výsledky při diagnostickém vyšetření. Rovněž se bere ohled na průběh dosavadního vzdělávání žáka/žákyně na ZŠ.

Na základě diagnostiky se nastavují podpůrná opatření pro vzdělávání na SŠ, SOU pro jedince se SVP. V případě, že žák nedosahuje optimálních výsledků ve vzdělávání, provádí se kontrolní vyšetření, a to i dříve, než je zákonem doporučená lhůta zpravidla po dvou letech.

Tato fotka od autora Neznámý autor s licencií [CC BY-NC](#)

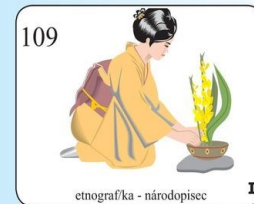
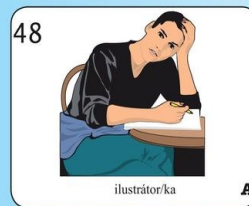
Zdroj: (fotobanka)

Při vyšetření v ŠPZ – SPC se zaměřujeme na expresivní a receptivní složku řeči, rozhovový potenciál žáka, sociální komunikaci. Lze sledovat i úroveň vnitřní řeči (dotazníková forma); komunikaci žáka ve škole, s kamarády, v rodině (rozhovor, výpovědi, dialog).

PRO ZÁJEMCE

MEZERA, A.2010. *Obrázkový test. Profesní orientace. 500 povolání a jejich zájmová klasifikace.* Psychodiagnostika a. s. Bratislava.

Cena 1 pracovního kompletu psychodiagnostické metody T-267 OTPO je 218 €, bez DPH
(t. j. 5 392,23 Kč, přepočten kurzem ECB ke dni 1. 9. 2010, 1 € = 24,735 Kč).

Pozn.: Psychodiagnostika a.s. Bratislava fakturuje odběratelům z České republiky všechny testy a programy ze své nabídky bez DPH.

Zdroj: <https://docplayer.cz/1657181-Obrazkovy-test-profesni-orientace.html>

V tiskopisu (viz str. 59-62), který byl vyhotoven pro praktické užití a pro potřeby SPC k vyšetření klientů se sluchovým postižením na SŠ můžeme zaznamenat oblasti vyšetření, které se zaměřují na:

- Sluchovou percepci
- Zrakovou percepci
- Jazykové roviny řeči

- Školní dovednosti (čtení, psaní)
- Motoriku, grafomotoriku

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Student v písemné formě (1000-1500 znaků) zašle vyučujícímu zpracovaný referát na téma:

„Zvláštnosti socializace jedinců se sluchovým postižením“.

Diagnostika SPC surdo - střední škola

Jméno a příjmení dítěte:	Datum narození:	Věk:	Datum vyšetření:
--------------------------	-----------------	------	------------------

1. SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

1.1 Orientační vyšetření sluchu hlasitou a šeptanou řečí dle Odstrčilíkové

P hlasitě	Realizace	P hlasitě	Realizace	L hlasitě	Realizace	L hlasitě	Realizace
1	AUTO	1	ŽELEZO	1	VOLÁ	1	ČEPICE
2	BALÓN	2	ŠAŠEK	2	BOTA	2	KOČKA
3	HOUBA	3	ZAJÍC	3	DOMOV	3	KONEČNĚ
4	OKO	4	KYTICE	4	KLUK	4	TISÍC
5	LOPATA	5	ČÍSLICE	5	VOLNO	5	SILNÝ
6	HAD	6	ŠEST	6	DUB	6	KOČÍČKA
7	VLAK	7	CELÝ	7	UMĚNÍ	7	SNĚŽENKY
8	BUBEN	8	CESTA	8	NOHA	8	MĚSÍC
9	BÁBA	9	KYSELÝ	9	DOBA	9	LODIČKA
10	KOLO	10	CITLIVÝ	10	LOV	10	KOLOBĚŽKA

P šeptaně	Realizace	P šeptaně	Realizace	L šeptaně	Realizace	L šeptaně	Realizace
1	LAMPA	1	SLUNÍČKO	1	VEM	1	ŠUSTÍ
2	VODA	2	MISTIČKA	2	CHOV	2	ŠNEK
3	HŮL	3	DOMEČEK	3	OLOVO	3	CIZÍ
4	HOLKA	4	HOUSKA	4	POPEL	4	VLEČKA
5	PTÁK	5	MYŠ	5	VLEK	5	LŽÍCE
6	KŮŇ	6	ČÁP	6	CHLUP	6	SYSEL
7	CHLÉB	7	VĚŽ	7	KVĚT	7	SYČÍ
8	OKNO	8	ŽÁBA	8	HLUK	8	SKLENICE
9	DĚDA	9	ŠEPTÁ	9	OKNO	9	KOLEČKO
10	BANÁN	10	KOŠILE	10	VOLNO	10	ŽÍZEŇ

Vzdálenost v metrech při orientačním vyšetření sluchu hlasitou a šeptanou řečí

	SE SLUCHADLEM (vzdálenost v metrech)		BEZ SLUCHADLA (vzdálenost v metrech)	
	hlasitá řeč	šept	hlasitá řeč	šept
Pravé ucho				
Levé ucho				

Sluchadlo: nosí stále, nenesí, nosí dle potřeby

Reakce na zvuk bubnu flétny do vzdálenosti ... metrů

1.2 Sluchová diferenciacce (Matějček) – zácvičné dvojice slov: truf–traf, klaš–klaš, slem–slek

drem–drem		tres–dres		zlní–zlní	
hrep–chrep		tirp–tyrp		mreš–mreč	
fraš–flaš		nýsl–nísl		vošl–vočl	
žlaf–šlaf		vlty–vlty		kjam–kjan	

1.3 Sluchová analýza a syntéza slov

CPCH

Sluchová analýza	Body	Sluchová syntéza	Body
tělocvična		šťavnatý	
čtvrťka		odpoledne	
lokomotiva		podplukovník	
šťěstíčko		hromosvody	
katastrofální		převodovka	
helikoptéra		nenáštaný	
podpalubí		transformátor	
paroplavba		dobrodružství	
nejnemožnější		bezolovnatý	
bezfosfátový		nejnešťastnější	
BODŮ CELKEM		BODŮ CELKEM	

Matějček

Sluchová analýza	Body	Sluchová syntéza	Body
pes		rak	
voda		koza	
ulice		mrak	
cibule		opice	
jediný		chroust	
švestka		petržel	
pstruzi		pohádky	
kukačka		bouračka	
pospíchá		stříbrný	
košťátko		strašidlo	
princezna		bratříček	
traktorista		příležitost	
BODŮ CELKEM		BODŮ CELKEM	

1.4 Sluchová paměť

- 1.4.1 Opakování slov (Novák): přesně zopakuje všechny pojmy, pojmy zopakuje, ale v nepřesném pořadí,
 vymýšlí si jiné pojmy, nedokáže pojmy zopakovat

cesta		zvíře		šátek		ucho		zásuvka		lžička	
kapr		měsíc		buchta		náušnice		žízeň		slepice	
plakal		peří		cizinec		žehlička		trnky		košíček	

1.4.2 Opakování vět (Seidlová-Málková, Caravolas)

	Přepis odpovědi	1/0/N
1. Muž, který právě jí, se dívá na kočku.		
2. Ovce, na kterou se dívá dívka, běží.		
3. Muž, kterého vidí slon, právě jí.		
4. Kniha, která je červená, leží na tužce.		
5. Kachna, na které je míč, je žlutá.		
6. Dítě, které skáče, ukazuje na muže.		
7. Šála, na které je klíč, je modrá.		
8. Bota, která je červená, je v krabici.		
9. Máma, kterou hladí dcera, sedí.		
10. Pes, kterého honí kotě, utíká.		
BODŮ CELKEM		

2. ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

2.1 Test zrakového vnímání, pozornosti, čtenářského pracovního tempa (CPCH)

2.2 Test vizuální diferenciacce (Novák)

3. ROVINA LEXIKÁLNĚ – SÉMANTICKÁ

3.1 Slovní zásoba - Test verbální fluence (CPCH)

3.2 Porozumění řeči

- Schopnost vedení rozhovoru: ano, ne, částečně
- Popis obrázku (Feuerstein), zážitku: zvládá, nezvládá, zvládá s dopomocí (pomocné otázky)
- Reakce na instrukce: instrukci rozumí dobře, nemá problém s porozuměním řečí,
 instrukci je třeba zopakovat, instrukci chápe s obtížemi
- Celkové porozumění je závislé na stavu sl. zásoby: ano, ne

4. ROVINA MORFOLOGICKO – SYNTAKTICKÁ

4.1 Orientační zkouška jazykového citu: CPCH, Žlab, Matějček

4.2 Gramatická stavba řeči

- Rozlišuje mezi singulárem a plurálem: ano, ne
- Předložkové vazby užívá: správně, nesprávně
- Skloňuje: ano, ne
- Slovosled: správný, nesprávný
- Řeč: bez dysgramatismu, dysgramatismus

5. FONETICKO – FONOLOGICKÁ JAZYKOVÁ ROVINA

5.1 Výslovnost – možnost výběru: Novák, Štěpán, Petráš

A	E	I	O	U	AU	OU	P	B	M	J	K	G	H	CH	V	F	N	D	T	L	Ň	Ď	Ť	Č	Š	Ž	C	S	Z	R	Ř			

Celková srozumitelnost: dobrá, snížená, řeč nesrozumitelná

Dýchání: nosem, ústy

Nazalita: norma, zvýšená, snížená

Hlas: norma, silný, slabý

Tempo řeči: norma, zrychlené, zpomalené

Plynulost: ano, ne

5.2 Specifický logopedický nález (CPCH)

1. Dalajláma lálal v lomě slámu. Dalajláma lálal v lomě slámu.
2. Královna Klára hrála na klavír. Královna Klára hrála na klavír.
3. U Aniny tikají nyní hodiny. U Aniny tikají nyní hodiny.
4. Toníkova roztodivná dobrodružství nevnímám. Toníkova roztodivná dobrodružství nevnímám.
5. Slečna nese v tašce sušené švestky. Slečna nese v tašce sušené švestky.
6. Na cvičišti sviští piští. Na cvičišti sviští piští.

piští. **VYHODNOCENÍ:**

- Dyslálie: ano, ne
- Artikulační neobratnost: ano, ne
- Asimilace tvrdých a měkkých slabik: ano, ne
- Sykavkové asimilace: ano, ne
- Specifický logopedický nález: ano (lehký), ano (zjevný), ne

6. ROVINA PRAGMATICKÁ

6.1 Postoj ke komunikaci: aktivní, sám iniciuje konverzaci, pasivní

6.2 Řečová produkce

- Orální řeč: ano, ne, částečně
- Odezírání: ano, ne, dle potřeby
- Znakový jazyk: ano, ne, částečně
- Prstová abeceda: ano, ne

Z dalších diagnostických materiálů si můžeme uvést:

- Diagnostika SPU u adolescentů a dospělých Cimlerová, P. a kol
Ttest optické diferenciacie z testové baterie Diagnostika specifických poruch učení – Novák:
- Vyšetření sluchového vnímání; Zkouška sluchového rozlišování – Wepman-Matějček
- Zkouška sluchové analýzy a syntézy- (W-M)
- Diagnostika specifických poruch učení – diagnostika školních schopností a dovedností (Novák)
- Diagnostika SPU u adolescentů a dospělých – Cimlerová, P. a kol.
- Posouzení písemného projevu
- Didaktické testy
- Školní portfolio

5.2 Psychologické vyšetření

Při psychologickém vyšetření, které bývá nejčastěji součástí komplexního vyšetření žáka speciálním pedagogem a psychologem v ŠPZ – SPC, se zaměřujeme na paměťovou složku řeči, představy, pozornost, fantazii, myšlení, společenské vztahy.

Vzhledem k tomu, že diagnostika žáků je nejčastěji realizována za účelem stanovení odpovídajících vzdělávacích opatření, jsou využívány testy obecných schopností jako součást diagnostické baterie při všech vyšetřeních.

Diagnostické nástroje pro potřeby psychologických vyšetření se mohou rozdělit do skupin:

- Testy obecných schopností – inteligence
- Testy a výkonové zkoušky speciálních schopností, znalostí a dovedností
- Dotazníky, objektivní a sebesposuzovací škály
- Projektivní techniky

Testy inteligence se ponejvíce využívají při vyšetřeních u klientů na SŠ následující:

- WISC III
- Stanford-Binetova zkouška, 4. revize
- SON-R 2,5-7
- Woodcock Johnson IE

Určitá úskalí v případě psychologického vyšetření se mohou vztahovat například k podhodnocení výsledků vyšetřovaného žáka se sluchovým postižením vůči intaktní populaci, neboť v ČR neexistuje psychodiagnostika pro cílovou skupinu – neslyšící.

Někteří psychologové se pokoušejí přeložit některé testové materiály do znakového jazyka. v České republice je to například David Čáp, Michaela Veselá a Ivana Běhalová. Jejich cílem je přeložit některé psychologické testy do českého znakového jazyka. s Záměrem a cílem je vytvořit potřebné normy a upravit testové materiály do vyhovující podoby tak, aby vyhovovaly nárokům a použití u osob se sluchovým postižením. Jejich práci začali na Rosenzweigově obrázkovém frustračním testu PFT (C-W). Nutné byly úpravy některých položek a formátu. Zároveň byla vytvořena počítačová verze se záznamem položek ve znakovém jazyce, kdy proband taktéž odpovídal ve znakovém jazyce a odpověď byla zaznamenána na kameru (Čáp, D. a kol., 2015).

Autorka Petra Potměšilová (2010) se zaměřila na úpravu subtestu *Porozumění v rámci inteligenčního testu WISC-III-UK*. Soubor tvořilo celkově 77 dětí (42 při prvním testování a 35 při druhém) s různým stupněm sluchového postižení ve věku 11-15 let. Výsledkem byla úprava testu pro potřeby a nároky na testování osob se sluchovou vadou. Po použití upraveného testu byl výsledek u dětí se SP významně lepší než v původní verzi tohoto testu.

OTÁZKY

1. Jakým oblastem věnuje speciální pedagog/psycholog pozornost při vyšetření profesní orientace žáka se sluchovým postižením?
2. Proč věnujeme zvláštní pozornost zrakové percepci u žáka se SP při speciálně-pedagogickém vyšetření u žáka se SP?
3. Co bývá nejčastějším podkladem k speciálně-pedagogickému/psychologickému vyšetření u žáka se SP během docházky na SŠ/SOU?

PRO ZÁJEMCE

ČÁP, D., VESELÁ, M., BĚHALOVÁ, I., 2015. *Praktické užití PFT (C-W)*, verze pro neslyšící. In Maierová, E., Šrámková, L., Hosáková, K., Dolejš, M., Skopal, O. (Eds.). *PHD existence 2015*. Česko-slovenská psychologická konference (nejen) pro doktorandy a o doktorandech (97-102). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Podívejte se na informace uvedené v následující tabulce a rozhodněte se který diagnostický materiál byste vybrali (mohl by být vhodný) pro logopedicko-surdopedickou diagnostiku žáka se sluchovým postižením na SŠ.

Přehled vybraných testů k logopedickému vyšetření s příklady položek (Nohová Lucie, Čefelínová Julie. 2020. *Logopedická diagnostika u dospělých kandidátů a uživatelů kochleárních implantátů*; Listy klinické logopedie 2020; 4(2): 16-29.

Diagnostický nástroj	Autoři	Příklady položek
Token test (TT)	Bolceková, Preiss, Krejčová, 2015	Dotkněte se zeleného kruhu. Dotkněte se malého bílého kruhu a velkého žlutého čtverce. Položte červený kruh mezi žlutý čtverec a zelený čtverec.
Test porozumění větám (TPVcz)	Nohová et al., v přípravě	Mámu myje dítě se světlými vlasy. Chlapec v tričku, který bije děvče, má světlé vlasy. Mladá máma, kterou právě teď libá dcera, má světlé šaty. Malé děvče s tmavými vlasy je právě teď bito.
Test for Reception of Grammar (TROG-2)	Bishop, 2003	The sheep is running. The elephant pushing the boy is big.
Bostonský test pojmenování	Zemanová et al., 2016	dům, vrtulník, invalidní vozík, sopka, trychtýř, bobr, iglú, kleště, mřížoví, stativ, úhломěr
Peabody Picture Vocabulary Test (PPVT-5)	Dunn, 2019	coast, beverage, injecting, demolishing, interior, peninsula, ascending, reposing
Expressive Vocabulary Test (EVT-3)	Williams, 2018	What is she doing? What is another word for rock? What is this bird? What is the word for this container? What is this?

Zdroj: <https://www.prolekare.cz/casopisy/listy-klinicke-logopedie/2020-2-34/logopedicka-diagnostika-u-dospelych-kandidatu-a-uzivatelu-kochlearnich-implantatu-125623>

Na závěr této kapitoly uvádíme přehled diagnostických materiálů využitelných při speciálně-pedagogické a psychologické diagnostice ve školském poradenském zařízení – SPC.

Speciálně-pedagogický diagnostický materiál

- Diagnostiku specifických poruch učení u adolescentů a dospělých osob (Cimflová, Pokorná, Chalupová)
- Baterie diagnostických testů gramotnostních dovedností pro žáky 2. až 5. ročníků ZŠ (Caravolas + Volín)
- Diagnostika dítěte předškolního věku – Bednářová
- Školní zralost – Bednářová
- Bednářová J. Diagnostika schopností a dovedností v oblasti čtení a psaní, 1. a 2. ročník. Brno: PPP Brno, 2017. – 2x

- Bednářová J. Diagnostika schopností a dovedností v oblasti čtení a psaní, 3. a 4. ročník. Brno: PPP Brno, 2017. – 2x
- Švancarová D. a A. Kucharská. Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky. Praha: DYS-centrum, 2012)
- Diagnostika jazykového vývoje (Diagnostická baterie pro posouzení vývoje jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního věku) - Seidlová Málková G., Smolík F.
- BTFS (Baterie testů fonologických schopností) - Seidlová Málková G., Caravolas M.
- Token test
- ACFS
- Diagnostika matematických schopností, varianta pro ŠPZ
- Baterie dg. testů gramotnostních dovedností pro žáky 6. až 9. ročníku?
- V krajině slov a hlásek, HLÁSKÁŘ (Mikulajová, M. Dostálová, A.)

Psychologické diagnostické materiály

- Bender – Gestalt test
- Kresba postavy
- Číselný čtverec
- Ravenovy standardní progresivní matice
- Ravenovy barevné progresivní matice
- PDW – nepoužívá se, ale je stále ve stavu a nevyřazovala bych ho!
- Zkouška laterality
- Barevný pyramidový test
- Bourdonův test
- Kohsovy kostky
- Názorové řady

- Tvarový skládací test
- SON – R 2 ½–7
- Stanford – Binetův inteligenční test, IV. revize – 2x (VM + Zlín)
- Vyšetření matematických schopností u dětí
- IDS – 2x (VM + Zlín)
- WISC III
- WAIS – R
- CAS 2
- ACFS
- Klokanův kufr
- TOMAL
- MABC – 2
- CFT 20–R
- Conners 3
- BRIEF
- WOODCOCK – Johnson IV
- d2 – R
- IDS – P
- Barevný test cesty pro děti

Bude záležet na speciálním pedagogovi/psychologovi, který diagnostický materiál si vybere pro daného klienta s ohledem na jeho komunikační schopnosti.

Kognitivní vývoj

Pozorujeme stádium formálních operací. Jde již o schopnost testovat logiku, intelektuální potenciál, flexibilitu a uvažování; kognitivní komplexnost, abstraktní myšlení.

Sociální vývoj

Hodnotíme sebepojetí a sebehodnocení, potřebu emočních prožitků, partnerské vztahy, vztahy s vrstevníky. Rozvoj identity, mužské a ženské role úplné uvědomování vlastní sexuality.

Hra

Adolescenti ztrácejí zájem o hru a považují ji za dětskou záležitost. Více projevují zájem o sport, aktivity charakteristické pro vrstevnickou skupinu. Pro adolescenty je typické bezcílné chování a nuda často ve skupinách, ale i o samotě („poflakování“). Adolescenti se mohou realizovat ve koníčcích, mají specifické zájmy v různých kroužcích v rámci svých zálib jako například fotografování, grafika atd.

Důležitou složku diagnostiky představuje i diagnostika klimatu třídy, adaptace a socializace žáka se sluchovým postižením.

Pozorování žáků – adolescentů a vyhodnocení výše jmenovaných oblastí může být vhodným diagnostickým materiálem při komplexním vyšetření v průběhu docházky žáka na SOU, SŠ s možností využití těchto poznatků pro poradenství a doporučení žákovi pro další studium či výběr vhodného zaměstnání.

OTÁZKY

1.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Po prostudování páté kapitoly se zkuste zamyslet nad doporučením ŠPZ – SPC pro žáka se sluchovým postižením, který má nastoupit na běžnou střední školu v oblastech:

Týmová spolupráce

Kdo k nám přichází?

Komunikace

Třídní kolektiv

Podpůrné materiály pro výuku

SHRNUTÍ KAPITOLY

Poslední pátá kapitola přináší informace o speciálně-pedagogickém a psychologickém vyšetření v rámci diagnostiky u žáka se sluchovým postižením na střední škole. Diagnostika vstupní je vázána i na zaměření a profesní orientaci žáka, kdy je brán zřetel na jeho komunikační přístup ve vzdělávání, úroveň komunikačních a kognitivních schopností.

Diagnostických materiálů a testových baterií s možností plného využití pro cílovou skupinu – žák se sluchovým postižením na střední škole je také méně. Diagnostické materiály se musí upravovat a vybírat. Snahou některých odborníků i v ČR je některé vybrané testové materiály přizpůsobit populaci sluchově postižených jedinců s možností například jejich překladu do znakového jazyka.

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Distanční studijní opora pro předmět „*Speciálně-pedagogická diagnostika surdopedická*“ poskytuje informace o pedagogické diagnostice a speciálně-pedagogické diagnostice, která je uplatňována u dětí a žáků se sluchovým postižením zejména ve školské logopedicko-surdopedické praxi.

Druhá kapitola skýtá přehled diagnostických materiálů sluchové percepce, které jsou dostupné pro školskou poradenskou praxi v České republice. Komparační pohled pak nabízí podkapitola věnována diagnostickým materiálům sluchové percepce na Slovensku.

Jednotlivé kapitoly jsou koncipovány pro diagnostiku u jedinců se sluchovým postižením v rámci speciálně-pedagogického/psychologického vyšetření u dětí předškolního věku (MŠ), u žáků na základní škole a žáků na středním stupni vzdělávání.

Speciální pedagog nebo i psycholog volí diagnostický materiál (standardizované/nestandardizované testové baterie) s ohledem na komunikační schopnosti jedinců se sluchovou vadou, jejich stupeň sluchového postižení a typ zakázky pro vyšetření.

Věřím, že studijní texty distanční opory budou přínosem a motivují studující v oboru Surdopedie k dalšímu bádání v oblasti diagnostických metod.

6 LITERATURA

ČÁP, David., VESELÁ, M., & BĚHALOVÁ, I., 2015. *Praktické užití PFT (C-W)*, verze pro neslyšící. In Maierová, E., Šrámková, L., Hosáková, K., Dolejš, M., Skopal, O. (Eds.). PHD existence 2015. Česko-slovenská psychologická konference (nejen) pro doktorandy a o doktorandech (97-102). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta

DOLEŽALOVÁ, Lenka., HORÁKOVÁ, Radka, 2017. *Speciálněpedagogická diagnostika surdopedická*. Onlive verze: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2021/SPk529/111217934/Specialnepedagogicka_diagnostika_surdopedicka_Dolezalova_Horakova.pdf

FIKAROVÁ Táňa, KRATOCHVÍLOVÁ Jana, SYSLOVÁ Zora, *Speciálně-pedagogická diagnostika surdopedická*. Portál, Praha. 2018 (1.) - brož., 128 str. EAN: 9788026213246 ISBN: 978-80-262-1324-6.

KABÁTOVÁ, Zuzana; PROFANT, Milan a kol. *Audiológia*. Vyd. 1. Bratislava: Grada Publishing, a.s. 360 s. 2012. ISBN 978-80-247-4173-4.

KAPALKOVÁ, Svetlana a kol. *Hodnotenie komunikačných schopností detí v ranom veku*. Bratislava: Slovenská asociácia logopédov. 2010. ISBN 978-80-89113-83-5.

LECHTA Viktor. *Základy inkluzivní pedagogiky*. Vyd. 1. Praha. Portál. 435 s. 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.

LUCKÁ, Barbora, CHADIMOVÁ, Lucie a kolektiv 2019. *Metodika ke kurzu „Využívání dynamicko-diagnostického přístupu v poradenské praxi.“* Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), Weilova 1271/6, 102 00, Praha 10. ISBN 978-80-7481-252-1.

MICHALÍK, Jan. 2013. *Inovace činnosti SPC při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením*. Univerzita Palackého v Olomouci. 2013. ISBN 978-80-244-3460-5.

MIKULAJOVÁ, Marína, DOSTÁLOVÁ, Anna. 2004. *Trénink jazykových schopností podle D. B.Elkonina*. Bratislava: Dialog spol. s r. o. 2004. ISBN 80-968502-2-9.

MLČÁKOVÁ, Renata. Sluchové vnímání. In: VRBOVÁ, Renata a kol. *Katalog posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb Část II* (diagnostické domény pro žáky s narušenou komunikační schopností). 90 stran. Vyd. 1. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta Olomouc 2012. ISBN: 978-80-244-3056-0.

POTMĚŠILOVÁ, Petra. 2010). Úprava testu WISC-III-UK pro potřeby vyšetření dětí se sluchovým postižením. In Potměšil, M. *Psychosociální aspekty sluchového postižení* (133-153). Brno: Masarykova univerzita.

ODSTRČILÍKOVÁ, Yveta, 2016 *Možnosti sluchového rozlišování u dětí předškolního věku*. zdroj: [www: https://theses.cz/id/8470od/?info](https://theses.cz/id/8470od/?info) . online cit., dne 19.04. 2022.

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON

	Čas potřebný ke studiu		Cíle kapitoly
	Klíčová slova		Nezapomeňte na odpočinek
	Průvodce studiem		Průvodce textem
	Rychlý náhled		Shrnutí
	Tutoriály		Definice
	K zapamatování		Případová studie
	Řešená úloha		Věta
	Kontrolní otázka		Korespondenční úkol
	Odpovědi		Otázky
	Samostatný úkol		Další zdroje
	Pro zájemce		Úkol k zamyšlení

Název:

Autor: **PaedDr. Yveta Odstrčilíková, Ph.D.**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě

Určeno: studentům SU FVP Opava

Počet stran: 76

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.